

> Eindrapport

Evaluatie werkfondsen provincie Zuid-Holland

PARTNERS+PRÖPPER

DENKERS EN DOENERS VOOR DE PUBLIEKE ZAAK

www.partnersenpropper.nl

www.opgavengestuurdwerken.nl

Colofon

Deze rapportage is opgesteld in opdracht van provincie Zuid-Holland. De rapportage omvat de resultaten van de evaluatie van Houdstermaatschappij Zuid-Holland, ENERGIIQ Energie-Innovatiefonds en het Warmteparticipatiefonds Zuid-Holland. Het rapport is bestemd voor de opdrachtgever. Het is aan de opdrachtgever om te bepalen of het rapport, of delen daarvan, aan derden of openbaar beschikbaar kan worden gesteld.

De rapportage is opgesteld door drie onderzoekers van het bestuurlijk onderzoeks- en adviesbureau Partners+Pröpper : Ing. Peter Struik MBA, Hilda Sietsema en Mirjam van Haften BSW.

Noordwijk, 26 november 2020

Inhoudsopgave

Deel I: De kern	1
1 Inleiding.....	1
1.1 Achtergrond	1
1.2 Doelstelling en onderzoeksvragen.....	1
1.3 Evaluatiemodel.....	2
1.4 Aanpak van het onderzoek	3
1.5 Leeswijzer	4
2 Conclusies.....	5
2.1 Het Energie-Innovatiefonds	5
2.2 Het Warmteparticipatiefonds.....	7
2.3 Houdstermaatschappij Zuid-Holland	9
3 Aanbevelingen.....	10
Deel II: De bevindingen	12
4 Inventarisatie van hoofdkenmerken	12
5 Doelen en realisatie	20
5.1 Algemene doelen en vertaling naar fondsen	23
5.2 Doelen en realisatie van het Energie-Innovatiefonds	23
5.3 Doelen en realisatie van het Warmteparticipatiefonds.....	26
5.4 Doelen en realisatie van het Innovatie- en Energiefonds Gelderland.....	26
6 Stimulansen en belemmeringen voor doelrealisatie.....	29
6.1 Slagvaardigheid van de fondsen	32
6.2 Samenwerking tussen de werkfondsen en de Houdstermaatschappij	34
6.3 Professionaliteit en snelheid van opereren	35
6.4 Rol van de provincie Zuid-Holland	36
6.5 Relevante actuele ontwikkelingen	37
Deel III Factsheets houdstermaatschappij en werkfondsen	38
Bijlage 1 Respondenten- en Bronnenlijst.....	42

Deel I: De kern

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

De provincie Zuid-Holland participeert in 21 verbonden partijen¹. Een deel van de verbonden partijen is publiekrechtelijk vorm gegeven (7 stuks) en het grootste deel privaatrechtelijk (14 stuks). In veel gevallen deelt provincie-Zuid-Holland het eigenaarschap met verschillende (semi) overheidspartners en in enkele gevallen is provincie Zuid-Holland enig eigenaar.

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft.

De voorliggende evaluatie richt zich op drie private verbonden partijen waarbij provincie Zuid-Holland enig eigenaar is. Het gaat om Houdstermaatschappij Zuid-Holland B.V. met daaronder twee werkfondsen, te weten ENERGIIQ Energie-Innovatiefonds B.V. en Warmteparticipatiefonds Zuid-Holland B.V. De houdstermaatschappij en de twee onderliggende werkfondsen zijn nog relatief jong; zij zijn in 2017 opgericht. Het Warmteparticipatiefonds voert het fondsmanagement- en beheer zelf uit. In het geval van ENERGIIQ Energie-Innovatiefonds is dit uitbesteed aan InnovationQuarter B.V. InnovationQuarter is ook een verbonden partij van provincie Zuid-Holland, waarin meerdere partijen participeren².

Gemakshalve hanteren we in het voorliggende rapport verder de termen Houdstermaatschappij, Energie-Innovatiefonds en Warmteparticipatiefonds.

1.2 Doelstelling en onderzoeksvragen

Centrale vraagstelling

In hoeverre zijn de twee investeringsstrategieën van het Energie-Innovatiefonds en het Warmteparticipatiefonds doeltreffend en wat zijn eventuele aanbevelingen die de doeltreffendheid verder kunnen verbeteren?

Deelvragen

UITVOERING EN RESULTATEN

- 1 Wat zijn de doelen van het Energie-Innovatiefonds en het Warmteparticipatiefonds en in welke mate worden deze gerealiseerd?
  - In het bijzonder: hoe verhoudt zich dit tot de strategieën van andere (overheids)fondsen welke inmiddels zijn opgericht of in oprichting zijn bij andere partijen?
- 2 Welke werkzaamheden zijn de afgelopen (drie) jaar door de twee fondsen uitgevoerd?

---

¹ Bron: paragraaf verbonden partijen van de begroting 2019.

² Participanten van InnovationQuarter zijn: provincie Zuid-Holland, ministerie van Economische Zaken, gemeenten Rotterdam, Den Haag, Delft, Leiden, Westland, TU Delft, Universiteit van Leiden, Leids Universitair Medisch Centrum en Erasmus Medisch Centrum.

STIMULANSEN EN BELEMMERINGEN VOOR DOELREALISATIE

- 3 Wat is de reden dat sommige leads wel of juist niet hebben geleid tot financiering?
- 4 Hoe vindt de samenwerking tussen de fondsen en Houdstermaatschappij plaats?
  - Is de samenwerking effectief of kan die worden verbeterd?
- 5 In hoeverre kunnen de fondsen snel en professioneel investeren?
  - Werkt het op afstand van het PZH-bestuur zetten daarbij stimulerend? In hoeverre is dit functioneel gebleken?
  - Hoe wordt de regie en sturing op de fondsen (governance) ervaren?
- 6 Hoe wordt het werken in een politiek-bestuurlijke omgeving ervaren?
  - Welke voordelen biedt deze omgeving?
  - Welke belemmeringen worden ervaren?

(TOEKOMSTIGE) ONTWIKKELINGEN

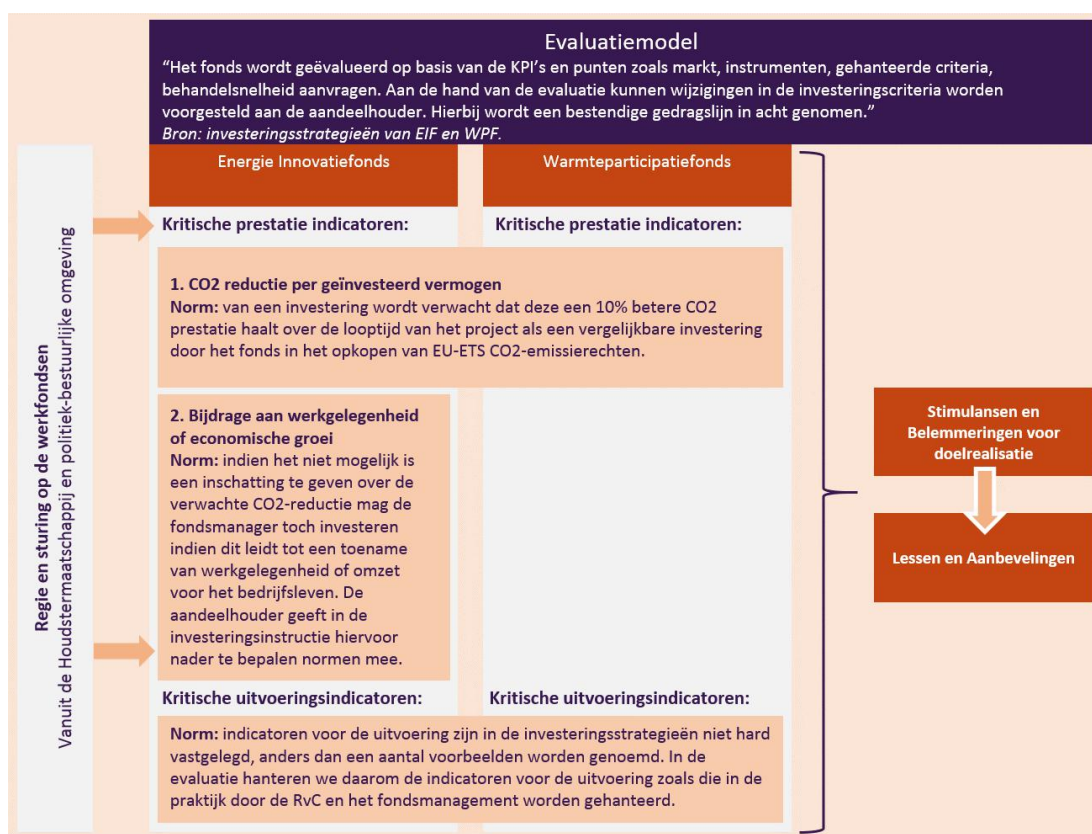
- 7 Welke kansen en bedreigingen worden gezien voor de toekomst en hoe wordt ingespeeld op deze kansen en belemmeringen?

LESSEN

- 8 Welke lessen kunnen worden getrokken en wat zijn eventuele aanbevelingen voor verbetering van de doeltreffendheid van de fondsen?

1.3 Evaluatiemodel

In de investeringsstrategieën van de twee werkfondsen is vastgelegd hoe deze geëvalueerd zullen worden, met name met hulp van KPI's. Daarnaast zijn voor de voorliggende evaluatie aanvullende vragen gesteld rondom de samenwerking met de Houdstermaatschappij en het werken in een politiek-bestuurlijke omgeving. We hebben dit vervat in het onderstaande evaluatiemodel, dat aansluit op de onderzoeksvragen. Dit evaluatiemodel vormt het 'roer' van de evaluatie. Het evaluatiemodel bevat tevens de hoofdnormen, die behulpzaam zijn om conclusies te kunnen trekken (gaat het goed of niet goed?).

Figuur 1.0 Evaluatiemodel

1.4 Aanpak van het onderzoek

In de aanpak is met name gebruik gemaakt van interviews met relevante betrokkenen. Daar waar relevant is documentatie bestudeerd. De onderstaande tabel presenteert een overzicht van de functionarissen waarmee gesprekken zijn gevoerd. De betrokkenen en bestudeerde documentatie zijn te vinden in de ‘respondenten- en bronnenlijst’ van bijlage 1. Om de betrokkenen en onze medewerkers te beschermen zijn, door de maatregelen met betrekking tot de aanpak van het coronavirus COVID-19, de interviews telefonisch en/of middels een online videoverbinding afgenomen. In een beperkt aantal gevallen heeft een gesprek op locatie plaatsgevonden, daarbij zijn de regels van het RIVM in acht genomen.

PROVINCIE ZUID-HOLLAND	FONDSEN	AANVRAGERS
<ul style="list-style-type: none"> – De twee gedeputeerden die de werkfondsen in portefeuille hebben; – Ambtelijk accounthouder(s) uit het beleidsdomein EVP. 	<ul style="list-style-type: none"> – De voorzitter van de RvC van de Houdstermaatschappij. – De directeur van de Houdstermaatschappij. – De bestuurder van het Warmteparticipatiefonds. – De bestuurder van Energie-Innovatiefonds – De fondsmanagers van de twee werkfondsen. – Een afgevaardigde van de onafhankelijke investeringscommissie. 	<ul style="list-style-type: none"> – Gesprekken met aanvragers van de fondsen. <p>Om redenen van privacy worden de aanvragers en casussen in dit rapport geanonimiseerd.</p>

1.5 Leeswijzer

Het voorliggende rapport bestaat uit drie delen en bijlagen.

Het eerste deel kan eigenstandig worden gelezen. U neemt daarbij direct kennis van de onderzoeksvragen, de conclusies en aanbevelingen. Het tweede deel bevat de onderbouwing door beantwoording van de onderzoeksvragen middels de bevindingen uit het onderzoek. Het derde deel bevat zogenaamde 'dashboards' van de geëvalueerde fondsen. Het dashboard geeft snel inzicht in de belangrijkste kenmerken van een fonds.

Deel I: De kern	Hoofdstuk 1 Hoofdstuk 2 Hoofdstuk 3	Achtergrond, doel, onderzoeksvragen en aanpak. De conclusies (onderzoeksvraag 8). De aanbevelingen (onderzoeksvraag 8).
Deel II: Bevindingen	Hoofdstuk 4 Hoofdstuk 5,6 en 7	Inventarisatie van hoofdkenmerken van de Houdstermaatschappij en de twee werkfondsen. Beantwoording onderzoeksvragen 1 t/m 7.
Deel III: Dashboards	Dashboards	De belangrijkste hoofdkenmerken van de houdstermaatschappij en de twee werkfondsen in een overzicht in beeld.

2 Conclusies

In dit hoofdstuk beantwoorden we de onderstaande centrale vraag:

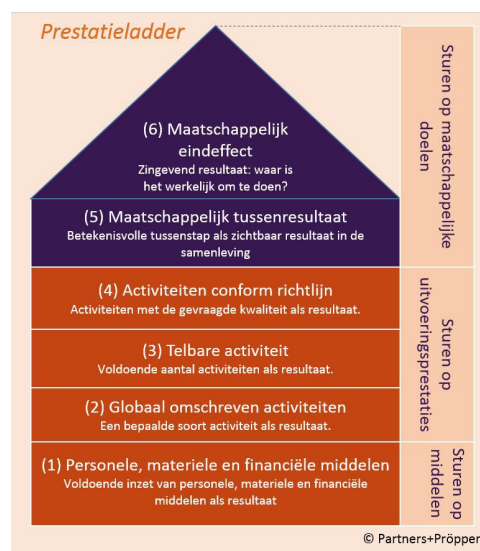
In hoeverre zijn de twee investeringsstrategieën van het Energie-Innovatiefonds en het Warmteparticipatiefonds doeltreffend?

Om deze vraag te beantwoorden, onderscheiden we op hoofdlijnen drie lagen om de doeltreffendheid te bepalen, zie de prestatieladder in de figuur hiernaast:

- 1 De mate waarin maatschappelijke doelen worden gerealiseerd;
- 2 De mate waarin uitvoeringsdoelen worden gerealiseerd: de uitvoeringsprestaties;
- 3 De mate waarin de daarvoor bestemde middelen worden benut.

We beantwoorden de centrale vraag met kernconclusies voor de twee werkfondsen en de houdstermaatschappij, en lichten die ook verder toe.

Voor de onderliggende bevindingen kan deel II van dit rapport worden geraadpleegd.

2.1 Het Energie-Innovatiefonds

Kernconclusies

- 1 De beoogde **maatschappelijke doelen** van de provincie Zuid-Holland zijn op dit moment nog niet gerealiseerd. Daarvoor is het fonds nog te jong.
- 2 De **uitvoeringsdoelen** worden grotendeels gerealiseerd, strikt afgezet tegen de vastgestelde kritische performance indicatoren. Er is wel een algemeen beeld dat het fonds nog doeltreffender kan worden, over hoe dat zou moeten is echter nog geen eenduidig beeld.
- 3 Met betrekking tot de **benutting van middelen** heeft het fonds circa 38% van haar totale fondsvermogen benut voor investeringen. Het fonds is nog niet revolverend. Ook daarvoor is het fonds nog te jong. Er is een algemeen beeld dat het fonds de middelen nog beter kan benutten en doeltreffender kan worden, over hoe dat zou moeten is echter nog geen eenduidig beeld.

TOELICHTING KERNCONCLUSIE 1

Het Energie-Innovatiefonds is van start gegaan op 1 september 2017, en vanaf dat moment begonnen met het investeren van het fondsvermogen in bedrijven. De bedrijven in de portefeuille van het Energie-Innovatiefonds zijn, met hulp van de investeringen, nog druk bezig met de vertaling en introductie van technologieën en producten in de markt. Op dit moment leveren zij dan ook, gerelateerd aan de investeringen, nog geen substantiële bijdrage aan de reductie van CO₂-uitstoot en werkgelegenheid. De verwachting is echter dat zij dit in de toekomst wel gaan doen. Zie ook figuur 2.1 op de volgende bladzijde: 'prestatie indicatoren op het niveau van maatschappelijke doelen'.

TOELICHTING KERNCONCLUSIE 2

Het Energie-Innovatiefonds heeft zich na de oprichting in 2017 gericht op het inrichten van de governance, de organisatie en personeel (de middelen). In 2018 is het werkproces goed op gang gekomen. In eerste instantie door leads over te nemen die al voor de oprichting van het fonds bij de

provincie Zuid-Holland bekend waren. Daarna heeft het fonds zelfstandig leads uit de markt weten te halen en heeft de organisatie een leercurve doorlopen. De professionaliteit van het fonds is op orde en investeringsvoorstellen naar de investeringscommissie zijn van goede kwaliteit en bevatten alle relevante informatie die nodig is om investeringsafwegingen te kunnen maken. De professionaliteit van de uitvoeringsorganisatie van het fonds wordt ook gezien door aanvragers uit de markt. Het algemene beeld dat zij geven, is positief. Wel zien zij ruimte voor verdere doorontwikkeling en verbetering, en geven daarbij het volgende aan:

- > het proces van cofinanciering is complex en tijdrovend;
- > de aanvrager kan nog beter geholpen worden om te begrijpen waarom bepaalde informatie nodig is voor een investeringsafweging. De aanvrager wil namelijk ook het gevoel hebben grip te hebben op het proces.

De uitvoeringsdoelen van het fonds zijn geconcretiseerd met hulp van twee kritische performance indicatoren, waarop het fondsmanagement stuurt. Zie hiervoor in de onderstaande figuur niveau B: prestatie indicatoren op het niveau van uitvoeringsdoelen. Het fonds weet steeds beter deze doelen te realiseren en vooral het laatste half jaar is daarin nog eens een versnelling te zien:

- > Het gemiddeld aantal investeringen per jaar is t/m maart 2020 4.4 en t/m oktober 2020 5.3
- > Vanaf de start t/m maart 2020 is het gemiddelde geïnvesteerde vermogen op jaarbasis € 3.9 Mln. en t/m oktober 2020 is dat € 4.4 Mln.

Met 'geïnvesteerd vermogen' wordt hierboven bedoeld kapitaal dat daadwerkelijk is verstrekt aan bedrijven, of kapitaal waar het Energie-Innovatiefonds zich aan heeft gecommitteerd maar waarbij de daadwerkelijk verstrekking nog moet plaatsvinden. Dat laatste wacht dan nog op de realisatie van overeengekomen mijlpalen of de tranchering van de investering.

Prestatie indicatoren en doelrealisatie Energie-Innovatiefonds	
<p>A. Prestatie indicatoren op het niveau van maatschappelijk doelen:</p> <p>1. CO₂ reductie per geïnvesteerd vermogen Norm: van een investering wordt verwacht dat deze een 10% betere CO₂ prestatie haalt over de looptijd van het project als een vergelijkbare investering door het fonds in het opkopen van EU-ETS CO₂-emissierechten.</p> <p>2. Bijdrage aan werkgelegenheid of economische groei Norm: indien het niet mogelijk is een inschatting te geven over de verwachte CO₂-reductie mag de fondsmanager toch investeren indien dit leidt tot een toename van werkgelegenheid of omzet voor het bedrijfsleven.</p>	<p>Realisatie:</p> <p>Op dit moment leveren de bedrijven waarin is geïnvesteerd nog geen substantiële bijdrage aan de reductie van CO₂-uitstoot en werkgelegenheid. Daarvoor zijn de investeringen nog te jong. De verwachting is echter dat zij dit in de toekomst wel gaan doen.</p>
<p>B. Prestatie indicatoren op het niveau van uitvoeringsdoelen:</p> <p>1. Aantal investeringen per jaar Norm: het fonds moet vier investeringen per jaar doen.</p> <p>2. Gemiddeld geïnvesteerd vermogen per jaar Norm: het gemiddelde geïnvesteerd vermogen per jaar moet € 6 Mln. bedragen.</p> <p>3. Revolverend Norm: het fonds moet revolverend zijn. Dit betekent dat de oorspronkelijke fondswaarde minimaal behouden moet blijven. Het fonds moet dus steeds opnieuw worden aangevuld met geld dat oorspronkelijk afkomstig is uit het fonds zelf.</p>	<p>Realisatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het gemiddeld aantal investeringen per jaar is t/m maart 2020 4.4 en t/m oktober 2020 5.3 • Vanaf de start t/m maart 2020 is het gemiddelde geïnvesteerde vermogen op jaarbasis € 3.9 Mln. en t/m oktober 2020 is dat € 4.4 Mln. • Het benutte fondsvermogen is met € 13.2 Mln. investeringen t/m oktober 2020 38% van het totale fondsvermogen. • Het fonds is nog niet revolverend. De investeringen zijn daarvoor nog te jong.

Figuur 2.1: prestatie indicatoren en doelrealisatie van het Energie-Innovatiefonds.

Hoewel er kritische performance indicatoren zijn afgesproken, waarop het fondsmanagement ook stuurt, merken de onderzoekers op dat verschillende gesprekspartners ook vanuit een breder of soms juist smaller perspectief een oordeel vormen over de prestaties van het fonds. Zo worden er

vergelijkingen gemaakt met prestaties van marktfondsen of die van vergelijkbare overheidsfondsen, of worden bepaalde doelen meer centraal gesteld zoals de revolverendheid van het fonds, of worden de operationele kosten in vergelijking tot het investeringsvolume als prestatie maatstaf genoemd. Hieruit kan worden geconcludeerd dat er behoefte is aan een breder pakket van (samenhangende) maatstaven voor sturing op het fonds en de uitvoering. Daarover is echter op dit moment nog geen gedeeld beeld.

TOELICHTING KERNCONCLUSIE 3

Het benutte fondsvermogen is met € 13.2 Mln. investeringen t/m oktober 2020 38% van het totale fondsvermogen. Verder is het fonds nog niet revolverend, daarvoor zijn de investeringen nog te jong.

Er is een algemeen beeld dat het fonds nog doeltreffender kan worden, over hoe dat zou moeten is echter ook nog geen eenduidig beeld. In het voorliggende onderzoek zijn de beelden hierover geïnventariseerd (zie hoofdstuk 6 paragraaf 6.1) . Samengevat is het beeld dat de doeltreffendheid van het fonds kan worden vergroot door:

- 1 De uitvoering **meer ruimte te geven om te ondernemen**. Dit door de investeringscriteria te verlichten en daarmee meer risico te nemen. Uit een analyse van het fonds blijkt dat een viertal investeringscriteria knellend werken. Het gaat dan om de fase van instappen, de geografische scope, het vereiste aandeel van co-investeringen en de maximale looptijd van investeringen.
- 2 De strategie te herijken met betrekking tot de **aansluiting van het fonds op de markt en behoeften**. Het gaat hier om vraagstukken zoals:
  - > de markt- en technologiesegmenten waarop het fonds zich richt: specialiseren of differentiëren?
  - > dat het fonds zich juist zou moeten richten op systeemniveau: verbinding en samenwerking tussen segmenten of het snijvlak technologische-maatschappelijke innovatie (het technisch-sociale ecosysteem);
  - > de financiële producten/instrumenten die hierbij passen;
  - > de positie van het fonds ten opzichte van marktfondsen. Hierbij is het evident dat een passende de rol van de overheid (in dit geval de provincie) hierbij een belangrijke is, en dus meegenomen moet worden in een strategische herijking.
  - > de positie van het fonds ten opzichte van vergelijkbare fondsen (in oprichting) van overheden in de provincie Zuid-Holland. Zo wil de gemeente Rotterdam een vergelijkbaar fonds oprichten en onder beheer plaatsen van Innovation Quarter.

2.2 Het Warmteparticipatiefonds

Kernconclusies

- 1 De beoogde **maatschappelijke doelen** zijn nog niet gerealiseerd, omdat er nog geen investeringen zijn gedaan.
- 2 De **uitvoeringsdoelen** worden vooralsnog niet gerealiseerd. Ten aanzien van investeringen in de hoofdinfrastructuur van het warmtenet wordt het fonds daartoe ook niet in staat of in positie gesteld. Wel zijn financiële middelen gereserveerd voor deze investeringen. Dat is een dusdanig groot deel van het totale fondsvermogen dat daarmee nauwelijks ruimte is om te investeren en risico's te dragen in andere segmenten zoals geothermie en lokale distributienetwerken.
- 3 Met betrekking tot de **benutting van middelen** heeft het fonds nog geen fondsvermogen benut.

TOELICHTING KERNCONCLUSIE 1

De beoogde **maatschappelijke doelen** van de provincie Zuid-Holland zijn op dit moment nog niet gerealiseerd. Er zijn namelijk nog geen investeringen gedaan en daarmee is nog geen bijdrage geleverd aan de verduurzaming van de warmtevraag en daarmee het reduceren van CO₂-uitstoot.

TOELICHTING KERNCONCLUSIE 2

De vraag of het **Warmteparticipatiefonds** doeltreffend is in de uitvoering kan worden gezien vanuit twee perspectieven, als het gaat om investeringen in het warmtenet:

- > Het Warmteparticipatiefonds wordt überhaupt niet in staat gesteld om slagvaardig te opereren. De politiek-bestuurlijke omgeving is namelijk dermate complex dat er grote onzekerheden blijven bestaan en besluiten van betrokken overheids- en private partijen voornamelijk niet leiden tot investeringsaanvragen die de toets van alle criteria van het fonds kunnen doorstaan, of niet in dat stadium komen. In totaal zijn daartoe wel drie aanvragen ontvangen en beoordeeld.
- > Het Warmteparticipatiefonds opereert wel slagvaardig omdat zij haar rol op afstand en onafhankelijk van de politiek-bestuurlijke context invult. Aanvragen worden getoetst en afgewezen als deze niet voldoen aan de investeringscriteria en -voorwaarden.

Het **Warmteparticipatiefonds** heeft ultimo 2020 ook nog geen investeringen gedaan in de andere segmenten zoals projecten voor geothermie of lokale distributienetwerken. In totaal zijn er wel drie aanvragen rondom geothermie en een aanvraag rondom een distributienetwerk gedaan. De volgende hoofdoorzaken waarom nog niet is geïnvesteerd is, worden genoemd:

- > Het beoogde investeringsvolume in de hoofdinfrastructuur van het warmtenet is dusdanig groot dat dit een substantieel dominant effect heeft op het risicoprofiel van het fonds. Vanuit het oogpunt van risicospreiding en goed fondsbeheer is dit ongewenst. Daarbij opgemerkt dat asymmetrie in de portefeuille van het fonds wel is toegestaan; dit is mede het gevolg van de opdracht aan het fonds. Het fondsmanagement is op dit punt echter wel waakzaam.
- > Het beoogde investeringsvolume van de hoofdinfrastructuur legt een dermate beslag op de financiële middelen van het fonds dat daarmee investeringen in projecten geothermie worden verdrongen. Strikt genomen is de werkwijze van het fonds 'wie het eerst komt wie het eerst maalt', en is altijd serieus gekeken naar aanvragen die gedaan zijn. Maar daarbij wordt wel rekening gehouden met eventuele reserveringen, zoals voor de hoofdinfrastructuur.
- > Als laatste zijn projecten op het terrein van geothermie over het algemeen zelfstandig financieel in de markt. Enkel bij atypische risico's komt een financiering van het Warmteparticipatiefonds in beeld. Tot op heden concludeert het Warmteparticipatiefonds dat dit risico niet door het fonds opgevangen dient te worden en niet goed bij de criteria van het fonds past.

TOELICHTING KERNCONCLUSIE 3

Dit behoeft geen verdere toelichting, het is evident dat indien er nog geen investeringen zijn gedaan het fondsvermogen nog niet is benut.

2.3 Houdstermaatschappij Zuid-Holland

Kernconclusies

- 1 Houdstermaatschappij Zuid-Holland is doeltreffend in de zin dat door plaatsing van een houdstermaatschappij de gewenste bestuurlijke afstand tussen de provincie en de twee werkfondsen is vergroot. Door de privaatrechtelijke vorm van de werkfondsen wordt dit echter ook voor een groot deel gerealiseerd.
- 2 De holdingstructuur is te zwaar is voor twee werkfondsen, als het gaat om de rol die de houdstermaatschappij heeft in het kader van regie en sturing op de werkfondsen. In dat licht is Houdstermaatschappij Zuid-Holland niet doeltreffend.

TOELICHTING KERNCONCLUSIE 1

De tussen de werkfondsen geplaatste houdstermaatschappij vergroot de gewenste bestuurlijke afstand tussen de provincie en de twee werkfondsen. De provincie Zuid-Holland staat ook daadwerkelijk in de praktijk op afstand; er is geen enkele politieke-bestuurlijke bemoeienis rondom investeringsafwegingen binnen de werkfondsen. Tegelijkertijd is de gewenste bestuurlijke afstand ook inherent aanwezig doordat de werkfondsen een privaatrechtelijke vorm hebben.

TOELICHTING KERNCONCLUSIE 2

De holdingstructuur is te zwaar is voor twee werkfondsen, als het gaat om de rol die de houdstermaatschappij heeft in het kader van regie en sturing op de werkfondsen.

Er is een houdstermaatschappij geplaatst tussen de provincie Zuid-Holland en de twee werkfondsen. Dit vanuit het idee dat er in de loop der tijd meerdere werkfondsen zullen worden opgericht. De houdstermaatschappij zou in die situatie meerdere fondsmanagers moeten controleren, de geldstromen vanuit de provincie naar de werkfondsen coördineren, onderlinge verrekeningen tussen werkfondsen mogelijk maken en verantwoording afleggen aan de provincie Zuid-Holland en de Raad van Commissarissen. In de praktijk blijkt dat een uitbreiding van werkfondsen niet aan de orde is en de twee werkfondsen dusdanig van elkaar verschillen dat er geen sprake is van onderlinge afstemming of samenhang. Onderlinge coördinatie en verrekening van geldstromen is niet nodig. Hierdoor is de rol van de houdstermaatschappij veel lichter dan oorspronkelijk gedacht.

3 Aanbevelingen

In dit hoofdstuk beantwoorden we de centrale vraag:

Wat zijn eventuele aanbevelingen die de doeltreffendheid verder kunnen verbeteren?

De onderstaande aanbevelingen richten zich op de mogelijkheden voor verbetering van de doeltreffendheid van de houdstermaatschappij en de twee werkfondsen, in aansluiting op de conclusies uit het voorgaande hoofdstuk.

Energie-Innovatiefonds

Uit de conclusies in het voorgaande hoofdstuk kan worden afgeleid dat het Energie-Innovatiefonds, sinds de oprichting in 2017, twee ontwikkelingsfasen heeft doorlopen:

- > In de eerste fase na oprichting heeft het fonds zich gericht op de inrichting van de governance, organisatie, werkprocessen en personele ontwikkeling.
- > In de tweede fase is een leercurve doorlopen. Het fonds weet steeds beter aanvragen van bedrijven te vertalen naar kansrijke investeringsvoorstellen en deze te contracteren.

Er begint zich nu een derde fase van ontwikkeling af te tekenen. Er is een portefeuille ontstaan van investeringen. Naarmate deze portefeuille groeit wordt het beheren van eenmaal gedane investeringen ook steeds belangrijker. Ook zullen de verwachtingen, naarmate het fonds volwassener wordt, hoger worden.

In dit licht zijn er drie aanbevelingen:

- 1 Ontwikkel een **samenhangende en gedragen set van prestatie indicatoren** die als maatstaf dienen om het fonds te beoordelen. De huidige prestatie-indicatoren bieden namelijk nog onvoldoende zicht op de doeltreffendheid van de uitvoering. Ook zullen andere indicatoren meer accent krijgen zoals de maatschappelijke doelen, het doel om revolverend te zijn en de operationele kosten in relatie tot het investeringsvolume. Monitor het fonds door te vergelijken met vergelijkbare fondsen van andere overheden. Dat kan op verschillende manieren: via een benchmark, regelmatig in gesprek te gaan met andere overheidsfondsen en/of via een vorm van visitatie. De laatste twee vormen stimuleren het over en weer leren van elkaar.
- 2 Geef het fonds voor een bepaalde periode **meer ruimte om te ondernemen** door verlichting van investeringscriteria, en neem daarmee meer risico's. Evalueer tussentijds wat het effect is op de doeltreffendheid en of de risico's beheersbaar blijven.
- 3 Start parallel aan het traject voor verlichting van de investeringscriteria een traject voor **strategische herijking** op. Overweeg en verken daarbij de vraagstukken zoals genoemd in kernconclusie 3 uit het vorige hoofdstuk en de rol die de provincie daarbij zou willen spelen.

Warmteparticipatiefonds

Het warmteparticipatiefonds wordt nog niet goed in staat of in positie gesteld om investeringen te doen, zie de conclusies in het vorige hoofdstuk.

In dat licht zijn er drie aanbevelingen:

- 1 Overweeg binnen het fonds de beschikbare financiële middelen te splitsen in (a) een deel voor de hoofdinfrastructuur van het warmtenet en een deel voor (b) geothermie en lokale distributienetwerken. Dit om te voorkomen dat investeringen in de hoofdinfrastructuur dominant het risicoprofiel beïnvloeden en daarmee belemmerend werken voor investeringen in geothermie en distributienetwerken.

- 2 Ontwikkel vervolgens specifieke investeringsstrategieën en -criteria voor het segment geothermie en lokale distributienetwerken. Verken daarbij financiële instrumenten die bedoeld zijn om atypische risico's te ondervangen en/of heroverweeg de zwaarte van de investeringscriteria.
- 3 Draag zorg dat bij een financiële splitsing er geen sprake is van een organisatorische of personele splitsing. De huidige opgebouwde kennis, ervaring en capaciteit is voor beide segmenten essentieel en van grote waarde.

Houdstermaatschappij

Overweeg het opheffen van de houdstermaatschappij, in het geval er op termijn geen zicht is op uitbreiding van werkfondsen.

Deel II: De bevindingen

4 Inventarisatie van hoofdkenmerken

In dit hoofdstuk presenteren we de belangrijkste kenmerken van de Houdstermaatschappij en de twee werkfondsen. Voor een snel overzicht kunnen ook de verschillende dashboards van deel III van dit rapport worden geraadpleegd.

Onderwerpen en doelen

De onderstaande tabel beschrijft de onderwerpen en de algemene doelen waarop de fondsen zich richten. De twee werkfondsen richten zich op twee onderwerpen: duurzaamheid en economie. Met betrekking tot deze onderwerpen zijn bij de oprichting de algemene doelen door de provincie Zuid-Holland gegeven.

Naam	Onderwerp en algemene doelen
Houdstermaatschappij Opricht in 2017	Toezicht houden en controleren van de werkfondsen De Houdstermaatschappij heeft als doel het investeren in fondsen van de vennootschap en het toezicht houden op en controleren van de beheerders van de fondsen.
Energie-Innovatiefonds Opricht in 2017	Duurzaamheid en economie Stimuleren van bedrijven om nieuwe technologieën, die bijdragen aan de verduurzaming van energie, een stap verder te brengen in de productie en commercialisatie van die technologieën.
Warmteparticipatiefonds Opricht in 2017	Duurzaamheid De warmtevraag in Zuid-Holland verduurzamen door gebruik van rest- en aardwarmte te stimuleren. Doel is het reduceren van CO ₂ -uitstoot en het realiseren van een schaa sprong in de warmtemarkt: hoofdinfrastructuur warmtetransport, geothermie en distributienetwerken.
De fondsen zijn revolverend. Dit betekent dat de oorspronkelijke fondswaarde minimaal behouden moet blijven. Het fonds moet dus steeds opnieuw worden aangevuld met geld dat oorspronkelijk afkomstig is uit het fonds zelf, bijvoorbeeld door de aflossingen van de leningen met rente of verkoop van aandelen. Hiermee onderscheiden revolverende fondsen zich van subsidies, die eenmalig verstrekt worden zonder dat er geld terugvloeit.	

Tabel 4.0: Onderwerpen en doelen van de Houdstermaatschappij en de onderliggende werkfondsen³.

Motieven voor oprichting

Het belangrijkste hoofdmotief, dat nagenoeg in alle gevoerde gesprekken wordt genoemd, is dat provincie-Zuid-Holland wil investeren in bedrijven en projecten die een bijdrage leveren aan de energieagenda van de provincie. Dit kan volgens de respondenten efficiënt en doeltreffend via private werkfondsen. Daarbij worden drie voordelen als belangrijkste genoemd:

- Private fondsen staan op **politiek-bestuurlijk afstand**, waardoor:
  - Financiële middelen op lange termijn kunnen worden vastgelegd voor de doelen. Dat draagt zorg voor stabiliteit want de middelen zijn geen onderdeel van politieke keuzes, die aan het begin van elke vierjarige bestuursperiode van de provincie Zuid-Holland en ook gaandeweg worden gemaakt.
  - Individuele investeringen worden beoordeeld, zonder politieke beïnvloeding of -voorkeur.

³ Bronnen: ingevulde dashboards door ambtelijk accounthouders in een eerder onderzoek van de provincie Zuid-Holland naar grip op verbonden partijen en schriftelijke stukken en interviews.

- 2 **Behapbare risico's:** bij het aangaan van verplichtingen met derden kan enkel het desbetreffende werkfonds aansprakelijk worden gesteld, en niet de provincie Zuid-Holland. Door het opsplitsen in verschillende werkfondsen worden de risico's verder gespreid.
- 3 **Toegang tot markten:** private fondsen kunnen makkelijker privaatrechtelijke overeenkomsten sluiten en aanspraak maken op specifiek voor private partijen bedoelde Europese subsidies. Ook hebben private fondsen toegang tot kennis en ervaring. Zij kunnen professionele fondsmanagers en professionals aantrekken die toegang hebben tot relevante netwerken.

Voor het oprichten van de Houdstermaatschappij heeft de provincie Zuid-Holland specifieke motieven⁴:

- De fondsenstructuur kan onder een houdstermaatschappij worden uitgebouwd door daar gaandeweg meerdere werkfondsen onder te plaatsen;
- Een houdsterstructuur bevordert de mogelijkheid om eenheid en eenduidigheid te brengen in de governance en aansturing van de werkfondsen;
- De werkfondsen zijn dochters van de Houdstermaatschappij, hetgeen het mogelijk maakt resultaten onderling te verrekenen en de beheerskosten van de Houdstermaatschappij gezamenlijk te dragen;
- Om gebruik te maken van Europese fondsen is het vergroten van de afstand tussen de provincie en de revolverende werkfondsen noodzakelijk. Door plaatsing van een houdstermaatschappij tussen de provincie en de werkfondsen ontstaat meer afstand.

Aard van de activiteiten

Zowel de Houdstermaatschappij als de twee werkfondsen zijn uitvoerende organisaties. Het beleid dat wordt uitgevoerd is de Energieagenda 'Watt Anders' en de investeringsstrategieën, welke zijn vastgesteld door de provincie Zuid-Holland.

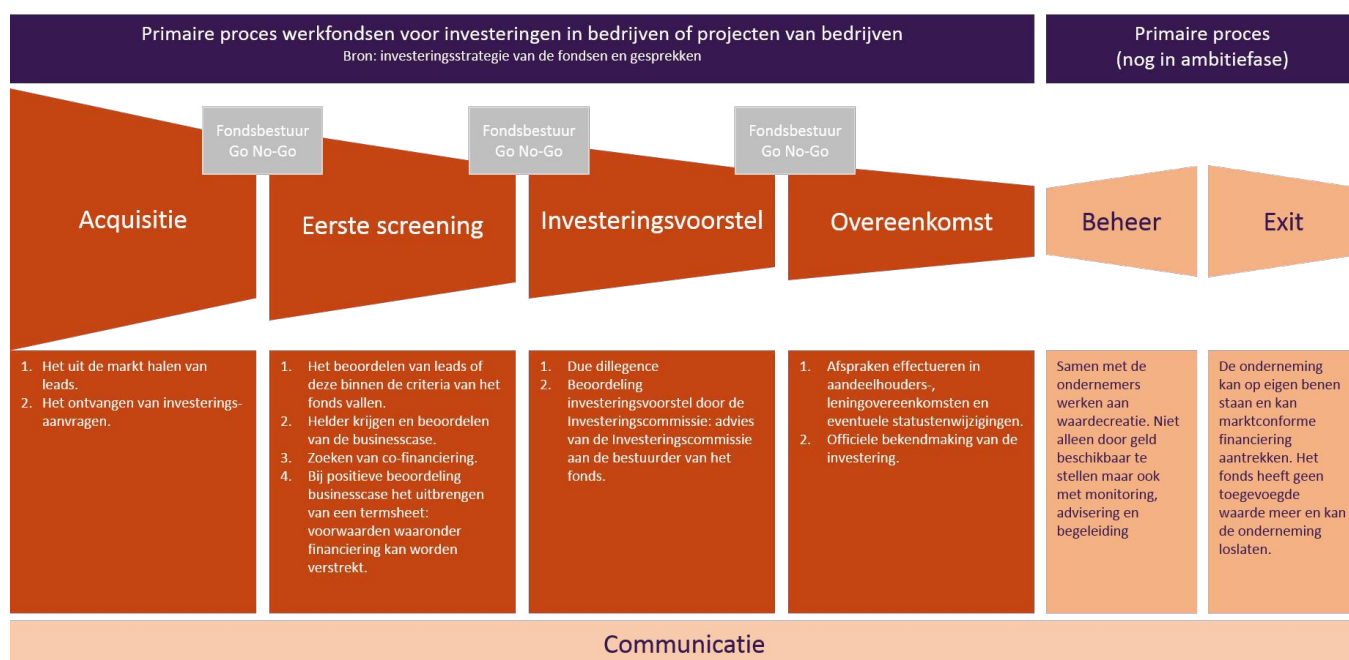
Aard van de activiteiten
Houdstermaatschappij Zuid-Holland
Professioneel beheer van meerdere werkfondsen, flexibiliteit om het aantal werkfondsen uit te kunnen bouwen en daar waar mogelijk het benutten van synergetische voordelen tussen werkfondsen. Via de privaatrechtelijke vorm kunnen naar verwachting ook Europese subsidies of andere geldstromen worden verkregen.
Energie-Innovatiefonds
Dit fonds richt zich op bedrijven die zich bezig houden met product- of dienstenontwikkeling met betrekking tot de energietransitie. Het richt zich op bedrijven die zich in de fase vlak voor opschaling bevinden en daarvoor de benodigde financiële middelen zoeken. Het fonds treedt op als co-financier, daar waar de markt het zelf niet op eigen kracht kan. Het fonds signaleert investeringsbehoeften of -aanvragen (ook wel 'leads' genoemd), vertaalt deze naar investeringsplannen en sluit overeenkomsten met bedrijven. Het fonds is onder beheer van InnovationQuarter om snel toegang te krijgen tot professioneel fondsbeheer, de markten en netwerken.
Warmteparticipatiefonds
Het fonds richt zich op projecten die op het punt staan van schaa sprong in de warmtemarkt op het terrein van vraag, aanbod, infrastructuur en operatorschap. Dit in twee segmenten: <ol style="list-style-type: none"> 1 Hoofdinfrastructuur van een warmtenet. Hierbij als co-financier optreden voor de ontwikkeling en aanleg van een warmtenet van de Rotterdamse haven naar Leiden (de zogenaamde Leiding over Oost), of voor de aanleg van een warmtenet naar Den Haag (de zogenaamde Leiding over het Midden). 2 Projecten op het terrein van geothermie: als co-financier optreden voor private partijen, daar waar de markt het niet op eigen kracht kan. Het gaat daarbij om de warmtebronontwikkeling, het distributienetwerk en afzetontwikkeling.

Tabel 4.1: aard van de activiteiten van de houdstermaatschappij en werkfondsen ⁵.

⁴ Bronnen: gesprekken en ontwerpbesluit oprichten en deelnemen in de Houdstermaatschappij Zuid-Holland, september 2016.

⁵ Bronnen: investeringsstrategieën en reglementen.

Het Warmteparticipatiefonds voert het fondsmanagement en -beheer in eigen beheer. Het fondsmanagement en -beheer van het Energie-Innovatiefonds is uitbesteed aan InnovationQuarter.⁶ Het werkproces van de twee werkfondsen is in hoofdlijnen hetzelfde, zie onderstaande figuur. Het is erop gericht om in meerdere stappen steeds scherper zicht te krijgen op alle relevante aspecten van een investeringsbehoefte en daarbij in iedere stap afwegingen te maken tussen risico's en het verwachte rendement. Het gaat daarbij om het financiële én het maatschappelijke rendement. Dit proces is gestructureerd omdat er in achtereenvolgende fases steeds diepgaandere analyses en go no-go besluiten plaatsvinden. Het is daardoor een trechter waarbij gaandeweg investeringsaanvragen (ook wel 'leads' genoemd) afvallen. Uiteindelijk blijven de meest kansrijke over, die leiden tot een daadwerkelijk investeringen van het fonds in bedrijven of projecten van bedrijven. Iedere stap wordt voorbereid en uitgevoerd door een investeringsteam, eventueel aangevuld met specifieke expertise. Na elke stap besluit de bestuurder van het fonds of een volgende stap wel of niet gewenst is. Hierbij neemt de bestuurder van het fonds in de derde stap (investeringsvoorstel) het advies van de investeringscommissie in overweging. Deze commissie beoordeelt de investeringsvoorstellen met hulp van een set van vastgestelde criteria en bestaat uit gezaghebbende experts met veel ervaring. In de praktijk is het advies van de investeringscommissie dan ook een zwaarwegend advies, dat tot op heden ook altijd wordt opgevolgd⁷. In het geval de bestuurder het advies niet zou willen opvolgen escaleert hij/zij zijn voorgenomen besluit naar de directeur van de Houdstermaatschappij en de raad van commissarissen. Escalatie komt overigens tot op heden niet voor, het advies van de investeringscommissie wordt in de praktijk namelijk als een bindend advies gezien. Dit mede omdat de samenstelling van de commissie van voldoende gewicht is⁸. Dit heeft zich in de praktijk volgens alle geïnterviewde respondenten ook bewezen.

Figuur 4.0: het werkproces van de werkfondsen.

⁶ InnovationQuarter is een verbonden partij van de provincie. Participanten zijn: provincie Zuid-Holland, ministerie van Economische Zaken, gemeenten Rotterdam, Den Haag, Delft, Leiden, Westland, TU Delft, Universiteit van Leiden, Leids Universitair Medisch Centrum en Erasmus Medisch Centrum.

⁷ Bron: gesprekken. Het Warmteparticipatiefonds heeft een keer wel geëscaleerd met als doel om de uitleg van de strategie te toetsen naar de Houdstermaatschappij en de Raad van Commissarissen. De Raad van Commissarissen heeft daarbij het advies van de investeringscommissie gevolgd.

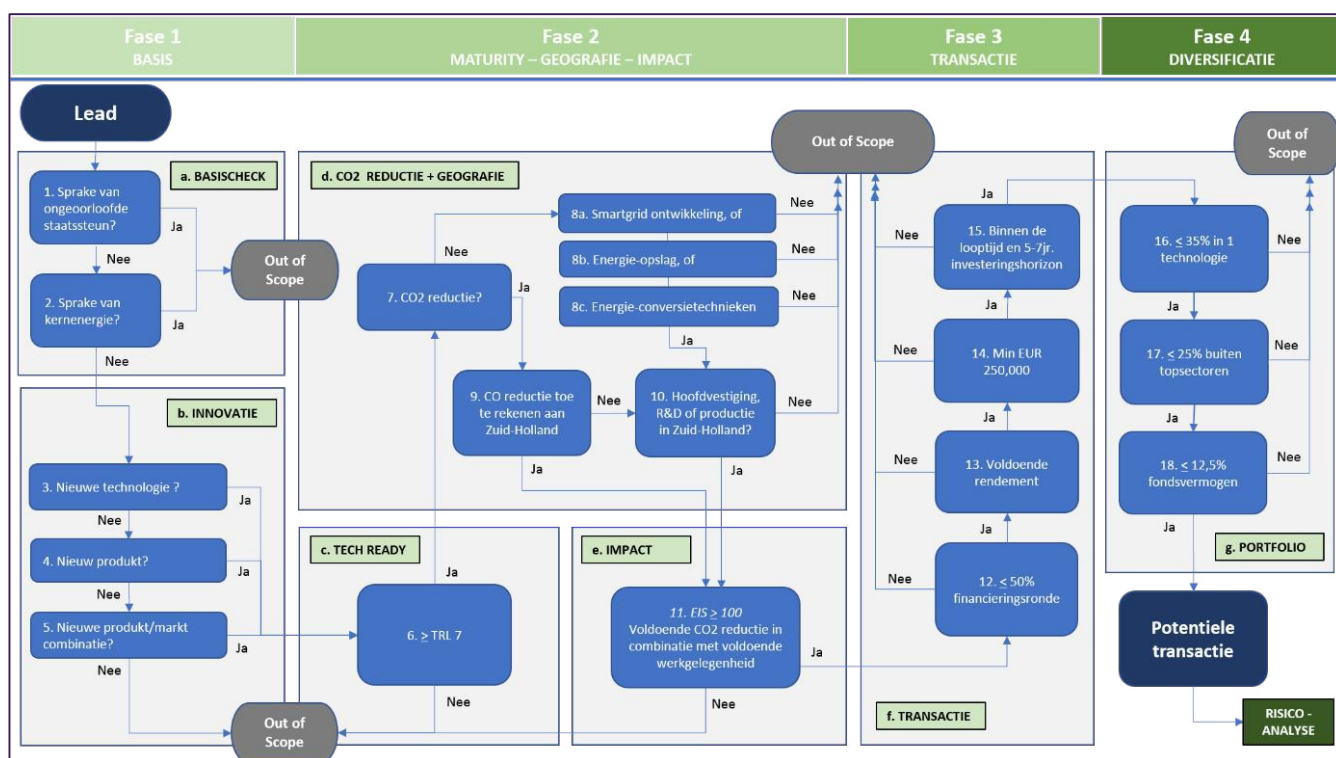
⁸ Bron: interviews.

Investeringscriteria

ENERGIE INNOVATIEFONDS

Het financieringsreglement van het Energie-Innovatiefonds, in combinatie met het businessplan, geeft in totaal 18 criteria waaraan investeringen moeten voldoen voordat ze in aanmerking komen voor een participatie⁹. In de onderstaande figuur worden de criteria gepresenteerd. De criteria zijn geclusterd in vier verschillende categorieën:

- 1 Basiscriteria;
- 2 Criteria omtrent de mate van volwassenheid van de technologie of het product, de geografische scope en het verwachte maatschappelijk rendement in termen van CO₂-reductie en werkgelegenheid;
- 3 Financiële criteria;
- 4 Criteria rondom de impact op de samenstelling van de investeringsportfolio van het fonds op basis van technologie, sector en financiële middelen.

Figuur 4.1: criteria voor beoordeling van investeringsaanvragen.

WARMTEPARTICIPATIEFONDS

Het Warmteparticipatiefonds hanteert vergelijkbare investeringscriteria als het Energie-Innovatiefonds. Wel zijn de normen verschillend. De normen voor de samenstelling van de investeringsportefeuille zijn minder gericht op een evenwichtige spreiding over sectoren en technologieën. Bijvoorbeeld: maximaal 75% van het fondsvermogen kan worden geïnvesteerd in de uitbreiding van de hoofdinfrastructuur en 100% kan worden geïnvesteerd in een warmtetransportbedrijf. Het Warmteparticipatiefonds heeft een dominante focus op de hoofdinfrastructuur van het warmtenet. Denk aan de beoogde warmteleiding van de haven van

⁹ Bron: memo ter bespreking in de RvC 2 maart 2020.

Rotterdam naar de gemeente Leiden (Leiding over Oost), of de warmteleiding naar Den Haag (Leiding over het Midden)¹⁰. De ontwikkeling en aanleg van de hoofdstructuur vraagt een forse investering en zal een substantieel beslag leggen op de financiële middelen van het fonds, in het geval het fonds besluit hierin te investeren.

Governance en sturing

De onderstaande tabel presenteert de juridische vorm, de inrichting van de governance en de rol van de provincie Zuid-Holland.

Vorm	Inrichting governance	Eigenaren
Houdstermaatschappij		
Besloten vennootschap	<ul style="list-style-type: none"> Gedeputeerde Staten in Algemene vergadering van Aandeelhouders. De raad van commissarissen heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en de algemene gang van zaken in de vennootschap <u>en de met haar verbonden ondernemingen</u>. De bestuurder is belast met het besturen van de vennootschap onder toezicht van de raad van commissarissen. 	Provincie Zuid-Holland is enige aandeelhouder.
Energie Innovatiefonds		
Besloten vennootschap	<ul style="list-style-type: none"> De bestuurder van de Houdstermaatschappij in Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De raad van commissarissen van de Houdstermaatschappij vervult deze rol ook voor het Energie Innovatiefonds. InnovationQuarter is opdrachtnemer en heeft van het Energie-Innovatiefonds de opdracht gekregen om het fondsmanagement en -beheer te voeren van het Energie Innovatiefonds¹¹. 	De Houdstermaatschappij is enige aandeelhouder. Zie opmerking onder de tabel.
Warmteparticipatiefonds		
Besloten vennootschap	<ul style="list-style-type: none"> Bestuurder Houdstermaatschappij in Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De raad van commissarissen van de Houdstermaatschappij vervult deze rol ook voor het Warmteparticipatiefonds. De bestuurder is belast met het besturen van de vennootschap onder toezicht van de raad van commissarissen. 	De Houdstermaatschappij is enig aandeelhouder. Zie opmerking onder de tabel.
<p><i>De twee onder de Houdstermaatschappij vallende werkfondsen heeft de provincie Zuid-Holland niet opgenomen in de paragraaf verbonden partijen van de provinciale begroting. Strikt genomen heeft de provincie Zuid-Holland ook geen bestuurlijk belang omdat de Houdstermaatschappij 100% van de aandelen in bezit heeft. Er is echter wel degelijk sprake van een bestuurlijk belang. Dat belang is echter indirect aanwezig via een getrapte constructie. Hierdoor is er wat voor te zeggen om ook de twee werkfondsen op te nemen in de paragraaf verbonden partijen, zoals in de provinciale begroting van 2018 wel is gedaan.</i></p>		

Tabel 4.2: Inrichting van de governance.

¹⁰ Bron: gesprekken.

¹¹ Bron: Beheerovereenkomst ENERGIIQ, 29 augustus 2017

Voor Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten is het van belang bewust te zijn dat een privaatrechtelijk rechtspersoon niet beheerst wordt door publiekrecht, waardoor waarborgen als verantwoording en informatie, openbaarheid en dergelijke afzonderlijk moeten worden geregeld, terwijl deze bij de publiekrechtelijke varianten van rechtswege gegeven zijn. In het geval van de Houdstermaatschappij en de twee werkfondsen waarborgt de provincie Zuid-Holland dit met verschillende sturingsinstrumenten, zie hieronder. Via deze instrumenten stelt de provincie kaders en doelen en kan controleren. De provincie doet dit ook en tijdens gesprekken blijken de maatschappelijke opgaven en uitvoeringsdoelen bij alle respondenten goed bekend. Ook zijn de opgaven en doelen evalueerbaar opgesteld zodat Provinciale Staten kan controleren in welke mate deze worden gerealiseerd en het stelt Gedeputeerde Staten in staat om bij te sturen.

Sturingsinstrumentarium:

- 1 Via de **statuten** van de fondsen. Gedeputeerde Staten ziet er op toe dat het publieke belang in de statuten van de fondsen is opgenomen; dit is ook gebeurd¹².
- 2 Via de **provinciale vertegenwoordiging**. De vertegenwoordiging geschiedt door uitsluitend leden van Gedeputeerde Staten. Hiermee waarborgt de provincie de rol- en functiescheiding want Gedeputeerde Staten legt verantwoording af aan Provinciale Staten. Ook stelt de beleidsnota verbonden partijen van de provincie Zuid-Holland dat een meervoudige vertegenwoordiging van Gedeputeerde Staten wordt voorgestaan wanneer in een beleidsveld zich veel ontwikkelingen voordoen en grote financiële belangen en risico's spelen. Dat is ingevuld doordat twee gedeputeerden de Houdstermaatschappij en werkfondsen in portefeuille hebben: een voor de eigenaarsrol en een voor de opdrachtgeversrol van de provincie¹³.
- 3 **Samenstelling raad van commissarissen**. De beleidsnota verbonden partijen sluit uit dat gedeputeerden lid zijn van de raad van commissarissen. Dat is bij de Houdstermaatschappij en de werkfondsen ook niet het geval. De raad van commissarissen bestaat uit externe personen die ervaring en deskundigheid hebben met het beheren van fondsen. Zij vervullen hun rol voor de Houdstermaatschappij, en indirect voor de twee werkfondsen.
- 4 De Houdstermaatschappij en de werkfondsen verantwoorden zich via reguliere **P&C-instrumenten** zoals een jaarplan, tussentijdse rapportages en een jaarverslag en er is minimaal één aandeelhoudersvergadering per jaar.
- 5 **Aanvullende regelingen en afspraken**. Er zijn door de provincie Zuid-Holland ook aanvullende regelingen en afspraken getroffen:
  - Voor revolverende fondsen (Energie-Innovatiefonds en het Warmteparticipatiefonds) is een handreiking revolverende fondsen opgesteld met een uitgebreide checklist die behulpzaam is bij de overweging een dergelijk fonds op te richten en in te richten en hoe de invloed, controle en toezicht is geregeld.
  - Revolverende fondsen zijn, naast de statuten, voorzien van aanvullende instructies zoals een investeringsreglement, een bestuursreglement, een reglement raad van commissarissen, een managementovereenkomst, een reglement voor de investeringscommissie, een governance, een code en een algemene gedragscode.
  - In het geval van het Energie-Innovatiefonds is er een beheerdersovereenkomst met InnovationQuarter.
  - Investeringsaanvragen worden beoordeeld door een **onafhankelijke investeringscommissie**. Deze commissie geeft een zwaarwegend advies aan de bestuurder van het fonds.

¹² Bron: statuten/oprichtingsdocumenten van de Houdstermaatschappij en de werkfondsen.

¹³ Bron: gesprekken

De financiële bijdrage van Provincie Zuid-Holland

Onderstaande tabel geeft de financiële bijdragen weer van de provincie Zuid-Holland aan de Houderstermaatschappij en werkfondsen. Provincie Zuid-Holland heeft voor het Energie-Innovatiefonds en het Warmtefonds een bedrag begroot en toegezegd. Dit laatste bedrag wordt niet in een keer als geheel gestort naar de fondsen, maar in delen door volstorting van aandelen via zogenaamde 'cash calls'. Voor het Warmteparticipatiefonds heeft de provincie Zuid-Holland onder voorwaarden een bedrag toegezegd. De bedragen voor de uitbreiding van de warmte infrastructuur zijn dus wel gereserveerd maar nog niet toegezegd aan de aanvrager. Dat vraagt nog om een positief advies van het Warmteparticipatiefonds (via de investeringscommissie), en het vervullen van overige voorwaarden die de provincie Zuid-Holland hebben gesteld voor het ter beschikking stellen van het bedrag. Het werken met zogenaamde 'cash calls' is bedoeld als sturings- en beheersingsmechanisme. Hiermee stort de provincie Zuid-Holland niet in een keer het toegezegde bedrag maar doet dat in delen en op momenten waarop een mijlpaal is gerealiseerd en de risico's hiervan worden beheerst.

De beheerfee is bedoeld om de exploitatiekosten te dekken van de Houdstermaatschappij en de twee werkfondsen. De beheerfee moet worden beschouwd als een voorfinanciering voor de aanloopfase en eerste jaren waarbij de fondsen nog niet revolverend kunnen zijn. Uiteindelijk zal de beheerfee moeten worden terugbetaald aan de provincie Zuid-Holland¹⁴.

Verbonden partijen	Beheerfee	Kapitaalverstrekking door provincie Z-H aan de fondsen vanaf de oprichting t/m Q 1 2020	
	Per jaar	Totaal begroot door Z-H	Toegezegd door Z-H aan de fondsen
Houdstermaatschappij Zuid-Holland	€ 340.000,-	Kapitaalstortingen van provincie Z-H Worden doorgestort naar de onderliggende werkfondsen.	
Energie-Innovatiefonds	€ 790.000,-	€ 35.0 Mln.	€ 10.5 Mln.
Warmte participatiefonds	€ 500.000,-	€ 65.0 Mln.	€ 25.0 Mln.

Tabel 4.3: financiële bijdrage van de provincie Zuid-Holland aan de fondsen. Bronnen: ingevulde dashboards onder ambtelijk accounthouders, de paragraaf Verbonden Partijen uit de provinciale begroting 2019, jaarrekeningen.

Informatiestromen

De provincie Zuid-Holland heeft verschillende rollen. Er is dan ook een informatie- en sturingsbehoefte vanuit verschillende rolperspectieven. Zo is de provincie opdrachtgever en eigenaar. De provincie is mede-eigenaar van InnovationQuarter, subsidieverstrekker¹⁵ en opdrachtgever naar InnovationQuarter voor het beheer van het Energie-Innovatiefonds. De prestatie van het Energie-Innovatiefonds is integraal opgenomen in de P&C-producten van InnovationQuarter, maar ook in die van het fonds zelf. Dat laatste omdat het Energie-Innovatiefonds via de houdstermaatschappij rapporteert aan de aandeelhouder provincie Zuid-Holland.

¹⁴ Investeringsstrategie van het Energie-Innovatiefonds: "de aandeelhouder hanteert een rendementseis van 0% voor het hele fonds na beheerkosten.

¹⁵ Een subsidieverstrekker wordt binnen InnovationQuarter 'Participant' genoemd. Participanten leveren jaarlijks een financiële bijdrage ter dekking van de exploitatiekosten van InnovationQuarter.

Vanuit de provincie komen herhaaldelijk informatieverzoeken, zowel vanuit de beleidsorganisatie als uit het team eigenaarschap verbonden partijen. Gezien de complexiteit van de sturings- en verantwoordingsstructuur en de verschillende rollen van de provincie vraagt het kiezen van de juiste formele route en het borgen van de informatie-symmetrie aandacht¹⁶. Ook hier is er bij alle partijen wel begrip in het geval een verkeerde routing wordt gekozen, er trappen van de formele hiërarchische treden worden overgeslagen of informatie wordt gevraagd dat al voorhanden is maar binnen de verschillende organisatieonderdelen van de provincie nog niet is gedeeld. Dat wordt dan ook in veel gevallen op ambtelijk niveau door de provincie of door medewerkers van InnovationQuarter gecorrigeerd¹⁷.

---

¹⁶ Bron: interviews.

¹⁷ Bron: rapportage eerder onderzoek naar de grip en sturing op verbonden partijen van de provincie Zuid-Holland.

5 Doelen en realisatie

Dit hoofdstuk behandelt de onderzoeksvragen 1 en 2, zie het onderstaande kader. De onderzoeksvragen worden direct beantwoord onder het kader. Hierbij worden de belangrijkste kernbevindingen uit de verschillende paragrafen van dit hoofdstuk gebruikt. De beantwoording van de onderstaande onderzoeksvragen kan in dat licht ook worden opgevat als een samenvatting van de belangrijkste bevindingen uit dit hoofdstuk.

ONDERZOEKSVRAGEN

- 1 Wat zijn de doelen van het Energie-Innovatiefonds en het Warmteparticipatiefonds en in welke mate worden deze gerealiseerd?
  - In het bijzonder: hoe verhoudt zich dit tot de strategieën van andere (overheids)fondsen welke inmiddels zijn opgericht of in oprichting zijn bij andere partijen?
- 2 Welke werkzaamheden zijn de afgelopen (drie) jaar door het Energie-Innovatiefonds en het Warmteparticipatiefonds uitgevoerd?

Beantwoording onderzoeksvragen

ENERGIE-INNOVATIEFONDS

- 1 Het **Energie-Innovatiefonds** is formeel van start gegaan op 1 september 2017 heeft in 2 ½ jaar tijd (t/m kwartaalrapportage van InnovationQuarter met peildatum 31 maart 2020) circa 30% van het beschikbaar fondsvolume geïnvesteerd. De portefeuille omvat op 31 maart 2020 in totaal 6 bedrijven waarin via 11 participaties en/of converteerbare leningen is geïnvesteerd. Tijdens de ambtelijke verificatie van het conceptrapport van bevindingen zijn actuele cijfers geleverd aan de onderzoekers. Ruim drie jaar na de start blijkt dat per 28 oktober 2020 het Energie-Fonds circa 37.5% van het beschikbare fondsvolume heeft geïnvesteerd. De portefeuille omvat dan 9 bedrijven waarin is geïnvesteerd via 16 participaties en/of converteerbare leningen.

Met 'geïnvesteerd' wordt hierboven bedoeld kapitaal dat daadwerkelijk is verstrekt aan die bedrijven of kapitaal waar het Energie-Innovatiefonds zich aan heeft geëngageerd maar waarbij de daadwerkelijk verstrekking nog moet plaatsvinden. Dat laatste wacht dan nog vanwege overeengekomen mijlpalen of tranchering van de investering.

De ondernemingen in de portefeuille van het fonds zijn met het geïnvesteerde vermogen bezig met het commercialiseren en uitrollen van hun technologieën en producten in de markt. Daarmee leveren zij reeds een bijdrage aan de maatschappelijke doelen van de provincie Zuid-Holland op het terrein van CO₂-reductie en werkgelegenheid. Deze bijdrage is tot op heden nog niet heel erg groot omdat de commercialisatie en de uitrol zich nog in een vroeg stadium bevinden. Wel zijn de verwachtingen dat bij een succesvolle uitrol de investeringen een substantiële CO₂-reductie opleveren en arbeidsplaatsen creëren.

Uit gesprekken ontstaat een beeld dat het transactievolume van het Energie-Innovatiefonds niet voldoende is, wat ook door de Raad van Commissarissen is opgemerkt eind 2019. De uitvoeringsprestaties zouden volgens respondenten beter kunnen. Hierover valt het volgende op te merken:

- Afgezet tegen de afgesproken kritische performance indicator 'vier investeringen per jaar' klopt dit beeld niet. Het gemiddeld aantal investeringen per jaar is t/m maart 2020 4.4 en t/m oktober 2020 5.3.

- Afgezet tegen de afgesproken kritische performance indicator '€ 6 Mln. investeringen per jaar' klopt dit beeld. T/m oktober 2020 is er € 13.2 Mln. geïnvesteerd, dat komt neer op gemiddeld € 4.4 Mln. per jaar.
- Er vindt in de periode vanaf maart 2020 t/m oktober 2020 een versnelling plaats ten aanzien van de performance van het fonds. Het aantal gemiddeld aantal investeringen per jaar groeit van 4.4 naar 5.3 en de gemiddelde geïnvesteerd vermogen per jaar groeit van € 3.9 Mln. naar € 4.4 Mln. Als laatste groeit het benutte fondsvermogen van 30% naar 38%.

Hoewel er kritische performance indicatoren zijn afgesproken merken de onderzoekers op dat de maatstaf waarmee verschillende gesprekspartners naar het fonds kijken ook soms verschillend is. Er wordt daarbij verder gekeken dan de afgesproken performance indicatoren, bijvoorbeeld de prestaties van marktfondsen of die van vergelijkbare overheidsfondsen. Een maatstaf zou inderdaad kunnen zijn om het fonds te vergelijken met overheidsfondsen die zich min of meer op hetzelfde onderwerp en marktsegmenten richten. Al beseffen de onderzoekers dat een bredere set van maatstaven nodig is omdat benchmarks in veel gevallen geen volledig vergelijkbaar beeld opleveren. In 2019 is het Innovatie- en Energiefonds Gelderland geëvalueerd. De rapportage daarover is openbaar en levert een redelijk zicht op de prestaties van dat fonds vanaf oprichting tot medio 2018. Daarom hebben we dit fonds ook verder belicht in paragraaf 5.4 Dat levert het beeld op dat in de eerste drie jaren na oprichting (2013 – 2015) het fonds geen enkele moeite had om de beschikbare financiële middelen te investeren:

- Circa 95% van het fondskapitaal werd geïnvesteerd in de eerste drie jaar'
- Dat werd gaandeweg echter moeilijker want medio 2018 bleek voor het innovatiedeel 55% van de middelen te worden benut en voor het energiedeel 30%.
- Het maatschappelijke resultaat tot 2018 is gecumuleerd circa 350 arbeidsplaatsen (fte) en circa 1.000 TJ energieopwekking-/energiebesparing.
- Het fonds is ruim vijf jaar na oprichting (medio 2018) nog niet revolverend.

De onderzoekers merken daarbij op dat de investeringscriteria lichter zijn dan die van het Energie-Innovatiefonds van de provincie Zuid-Holland.

- 2 Het Energie-Innovatiefonds heeft zich in het jaar 2017 gericht op het inrichten van de organisatie en de governance. In 2018 is het werkproces van figuur 4.0 uit het voorgaande hoofdstuk op gang gekomen. Dit is gestart met het overnemen van leads die al voor oprichting van het fonds bij de provincie Zuid-Holland bekend waren. Daarna heeft het fonds zelfstandig leads uit de markt weten te trekken..
  - Uiteindelijk zijn enkele honderden leads in beeld geraakt waarvan een groot deel is afgevallen tijdens de eerste screening.
  - Een groot deel van de leads is in de volgende stap afgevallen en een kleiner deel heeft geleid tot een concreet investeringsvoorstel die door de investeringscommissie positief zijn beoordeeld.
  - Als laatste stap zijn er overeenkomsten gesloten met betrekking tot zeven investeringen. Het fonds participeert nu in zes bedrijven, die zich nu in de fase van beheer bevinden. In deze fase is één bedrijf getroffen door een faillissement.

WARMTEPARTICIPATIEFONDS

- 1 Het **Warmteparticipatiefonds** heeft ultimo 2020 nog geen investeringen gedaan; dat geldt voor zowel de hoofdinfrastructuur, projecten voor geothermie of andere projecten (het Warmteparticipatiefonds kan in meer dan enkel geothermie of de warmte hoofdinfrastructuur investeren). De oorzaken die in gesprekken genoemd worden zijn:
  - Ten aanzien van investeringen in de hoofdinfrastructuur van het warmtenet is de politiek-bestuurlijke omgeving dermate complex dat besluiten van betrokken overheids- en private

partijen voorsnog niet leiden tot investeringsaanvragen die de toets van alle criteria van het fonds kunnen doorstaan, en vaak ook niet eens in dit stadium komen. Dit ligt verder buiten de invloedssfeer van het fonds.

- Daarnaast is het beoogde investeringsvolume in de hoofdinfrastructuur van het warmtenet dusdanig groot dat dit een substantieel dominant effect heeft op het risicoprofiel van het fonds. Vanuit het oogpunt van risicospreiding en goed fondsbeheer is dit ongewenst. Daarbij opgemerkt dat asymmetrie in de portefeuille van het fonds wel is toegestaan¹⁸, dit is mede het gevolg van de opdracht aan het fonds. Het fondsmanagement is op dit punt echter wel waakzaam.
- Het beoogde investeringsvolume van de hoofdinfrastructuur legt een dermate beslag op de financiële middelen van het fonds dat daarmee investeringen in projecten geothermie worden verdrongen. Strikt genomen is de werkwijze van het fonds 'wie het eerst komt wie het eerst maalt', en is altijd serieus gekeken naar aanvragen die gedaan zijn. Maar daarbij wordt wel rekening gehouden met eventuele reserveringen, zoals voor de hoofdinfrastructuur.

2 Het Warmteparticipatiefonds heeft verschillende aanvragen ontvangen:

- Drie aanvragen rondom de hoofdinfrastructuur van het warmtenet, waaronder die van het Warmtebedrijf Rotterdam;
- Drie aanvragen rondom geothermie;
- Een aanvraag rondom het distributienetwerk;
- Een aantal verkenningen die niet hebben geleid tot een aanvraag omdat deze niet voldeden aan de investeringscriteria.

De aanvragen zijn behandeld door de investeringscommissie. Zoals eerder vermeld zijn er tot op heden geen overeenkomsten gesloten en investeringen gedaan.

---

¹⁸ Bron: toevoeging uit (ambtelijke) verificatie van het conceptrapport van bevindingen.

5.1 Algemene doelen en vertaling naar fondsen

Met betrekking tot doelen onderscheiden we in deze evaluatie (a) maatschappelijke doelen of -prestaties, (b) uitvoeringsdoelen of -prestaties en (c) middelen. Zie de figuur hiernaast.

Maatschappelijke einddoelen zijn door de provincie Zuid-Holland bepaald en vastgelegd in de Energieagenda 'Watt Anders':

- Minimaal 9% van de energieconsumptie duurzaam opwekken.
- 1,5 PJ zonne-energie.
- 7,8 PJ energiebesparing in de industrie, kantoren, woningen en glastuinbouw.
- Benutten 20 PJ rest- en aardwarmte in de steden en glastuinbouw.

De werkfondsen zijn goed bekend met de maatschappelijke einddoelen, dat blijkt uit gevoerde gesprekken voor deze evaluatie en rapportages van de fondsen.

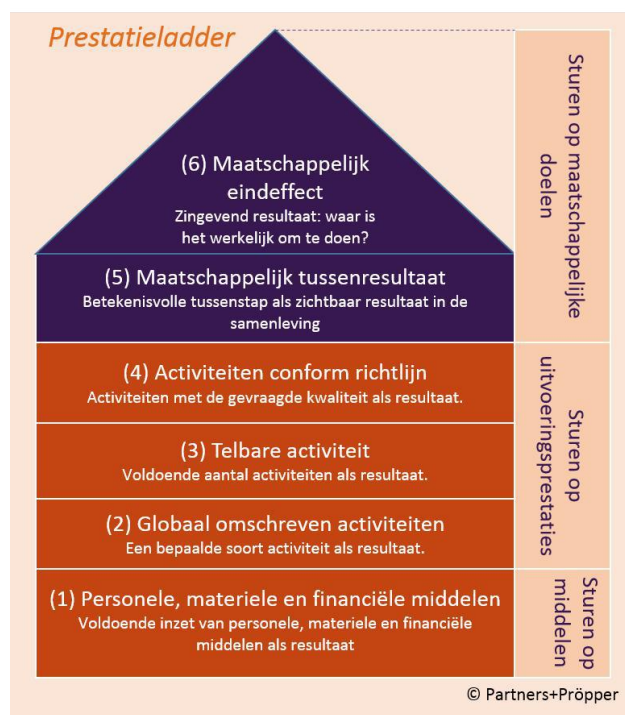
Voor de werkfondsen zijn de maatschappelijke einddoelen vertaald naar **maatschappelijke tussendoelen**, die zijn opgesteld door de provincie Zuid-Holland. De maatschappelijke tussendoelen zijn evalueerbaar geformuleerd en om de realisatie te kunnen meten worden 'kritische prestatie indicatoren' als maatstaf gebruikt. Hierdoor is de provincie in staat om te controleren in welke mate de maatschappelijke tussendoelen worden gerealiseerd. De maatschappelijke doelen worden door het bestuur van de werkfondsen verder vertaald naar **uitvoeringsdoelen en beschikbare middelen**. Bijvoorbeeld met hulp van een businessplan of jaarplan voor het fonds.

In de volgende paragrafen bespreken we de belangrijkste maatschappelijke tussendoelen, de uitvoeringsdoelen en de realisatie hiervan, alsmede de benutting van beschikbare middelen.

5.2 Doelen en realisatie van het Energie-Innovatiefonds

Het fonds richt zich op bedrijven die zich bezig houden met innovaties op het terrein van energie, daarbij is er geen beperking ten aanzien van sectoren. Wel richt het fonds zich op een specifieke fase van de levenscyclus, namelijk die innovaties die klaar zijn voor de overgang naar opschaling van de commercialisatie en productie²⁹. Provincie Zuid-Holland ziet namelijk in deze fase een rol weggelegd voor de overheid. Zij schat in, op basis van een marktconsultatie, dat in deze fase het zogenaamde 'marktfalen' het grootst is. Er zijn namelijk wel mogelijkheden voor bedrijven om de start-up fase te financieren, maar de volgende fase van opschaling is onderbelicht.

Om bedrijven te ondersteunen in de fase vlak voor opschaling biedt het fonds drie instrumenten of vormen van financiering:

²⁹ Deze fase komt overeen met Level 7 van de TRL definitie. TRL staat voor Technology Readiness Level, het level 7 is het niveau van 'prototype demonstration in operational environment'.

- 1 Financiering middels eigen vermogen, (converteerbare) leningen of garanties;
- 2 Verschaffen van werkkapitaal via een krediet;
- 3 Financiering van te leveren producten via leasing.

De maatschappelijke tussendoelen van het Energie-Innovatiefonds zijn vastgelegd in de investeringsstrategie van het fonds²⁰, zie de onderstaande tabel. Deze zijn niet evalueerbaar opgesteld maar in termen van "een bijdrage leveren aan...".

De maatschappelijke tussendoelen van het fonds zijn:		
<ol style="list-style-type: none"> 1 Bijdragen aan de realisatie van de energiedoelen zoals die zijn geformuleerd in de energieagenda van de provincie; 2 Bijdragen aan economische doelstellingen, zoals werkgelegenheid en versterking van de regionale economie binnen de provincie Zuid-Holland. 		
Kritische prestatie indicator	Verwacht maatschappelijk effect	
<ul style="list-style-type: none"> • De CO₂-reductie per geïnvesteerd vermogen is 10% beter dan een vergelijkbare investering door het opkopen van CO₂-emissierechten. • Bijdrage aan werkgelegenheid (hoeveelheid arbeidsplaatsen die zijn gemoeid met de investeringen) of economische groei (toename omzet voor het bedrijfsleven). 	<ul style="list-style-type: none"> • Circa 1.000 ton CO₂-reductie. • Circa 300 arbeidsplaatsen. <p>Dit is een verwachting, aangezien de investeringen nog recent zijn.</p>	
Uitvoeringsdoelen		
Kritische prestatie indicator	Realisatie van sept. 2017 - mrt. 2020	Realisatie t/m 28 oktober 2020
<ul style="list-style-type: none"> • 4 investeringen per jaar 	<ul style="list-style-type: none"> • In 6 bedrijven geparticipeerd met 11 investeringen. • Circa 450 leads. 	<ul style="list-style-type: none"> • In 9 bedrijven geparticipeerd met 16 investeringen.
De doelen met betrekking tot middelen		
Kritische prestatie indicator	Realisatie sept. 2017 – mrt. 2020	Realisatie t/m 28 oktober 2020
<ul style="list-style-type: none"> • Benutten van € 35 Mln. beschikbaar gesteld vermogen. • € 6 Mln. geïnvesteerd per jaar. • Revolverend. 	<ul style="list-style-type: none"> • € 9,8 Mln. (30%). • Gemiddeld € 3,9 Mln. per jaar (65%) • Niet revolverend. 	<ul style="list-style-type: none"> • € 13,2 Mln. (38%) • Gemiddeld € 4,4 Mln. per jaar (73%) • Niet revolverend.
<p>> Met 'geïnvesteerd' wordt hierboven bedoeld kapitaal dat daadwerkelijk is verstrekt aan die bedrijven of kapitaal waar het Energie-Innovatiefonds zich aan heeft geëngageerd maar waarbij de daadwerkelijk verstrekking nog moet plaatsvinden. Dat laatste wacht dan nog vanwege overeengekomen mijlpalen of tranchering van de investering.</p> <p>> Tot op heden heeft het fonds twee instrumenten ingezet: participatie via het eigen vermogen van bedrijven²¹ (verwerving van aandelen) en in de vorm van (preferent) converteerbare leningen.</p>		

Tabel 5.1: doelen en realisatie Energie-Innovatiefonds²².

²⁰ Bron: Investeringsstrategie Energie-Innovatiefonds (EIF), 23 augustus 2016.

²¹ Bron: Kwartaalrapportage Q1 2020 Energie-Innovatiefonds, 29 mei 2020

²² Bronnen: jaarverslagen InnovationQuarter, rapportage Energie-Innovatiefonds sept. 2017-jan 2019, kwartaalrapportage ENERGIIQ Q1 2020, aanvullingen uit ambtelijke verificatie voor actuele cijfers pijldatum 28 oktober 2020 en gesprekken.

De maatschappelijke effecten, aangaande de CO₂-reductie en arbeidsplaatsen, zijn vooralsnog een verwachting omdat de 6 investeringen nog recent zijn. De ondernemingen in de portefeuille van het fonds zijn met het geïnvesteerde vermogen momenteel bezig met het commercialiseren en uitrollen van hun technologieën en producten in de markt. Daarmee leveren zij reeds een bijdrage aan de maatschappelijke doelen van de provincie Zuid-Holland op het terrein van CO₂-reductie en werkgelegenheid. Deze bijdrage is tot op heden nog niet heel erg groot omdat de commercialisatie en de uitrol zich nog in een vroeg stadium bevinden. Wel zijn de verwachtingen dat bij een succesvolle uitrol de investeringen een substantiële CO₂-reductie opleveren en arbeidsplaatsen creëren.

De realisatiecijfers in de bovenstaande tabel 5.1 zijn samengesteld uit tussenrapportages van het fonds en jaarverslagen van InnovationQuarter. Om deze cijfers te reproduceren is het nodig om verschillende documenten uit verschillende bronnen te raadplegen. Er is namelijk geen document beschikbaar dat cumulatief, vanaf oprichting tot op heden, de realisatie van maatschappelijke doelen weergeeft. Er is wel een cumulatief overzicht van de realisatie van de uitvoeringsdoelen in de kwartaalrapportages van het fonds, als het gaat om het volume van investeringen en participatie in bedrijven. Het niveau van het aantal leads is niet cumulatief inzichtelijk. Daardoor vraagt het een behoorlijke inspanning om met betrekking tot leads te komen tot gecumuleerde gegevens. Er moeten daarvoor verschillende stukken worden geraadpleegd.

Over het algemeen blijkt uit meerdere gesprekken dat er ontevredenheid heerst over de uitvoeringsprestaties van het Energie-Innovatiefonds. Het transactievolume (aantal en volume van investeringen) is dan in de ogen van respondenten te laag. De raad van commissarissen heeft dit ook aangegeven in haar vergadering van 4 november 2019. Tegelijkertijd merken de onderzoekers op dat de maatstaf waarmee verschillende gesprekspartners naar het fonds kijken ook soms verschillend is. Daarentegen zijn er wel kritische performance indicatoren afgesproken die als maatstaf zouden moeten dienen. In tabel 5.1 is te zien dat de kritische performance indicator 'vier investeringen per jaar' t/m 28 oktober 2020 ruimschoots is gerealiseerd. Op dat moment zijn circa drie jaar na de start 16 investeringen gerealiseerd. De kritische performance indicator '€ 6 Mln. geïnvesteerd per jaar' is t/m 28 oktober 2020 niet gerealiseerd. Op dat moment is namelijk circa drie jaar na de start € 13,2 Mln. geïnvesteerd, dat komt neer op gemiddeld € 4,4 Mln. per jaar.

Het Energie-Innovatiefonds heeft zich in het jaar 2017 gericht op het inrichten van de organisatie en de governance. In 2018 is het werkproces op gang gekomen door het overnemen van leads die al voor oprichting van het fonds bij de provincie Zuid-Holland bekend waren en zelf te acquireren leads uit de markt.

- Uiteindelijk zijn enkele honderden leads in beeld geraakt, waarvan een groot deel is afgevallen tijdens de eerste screening.
- In het daaropvolgende proces is een deel van de leads, die door de eerste screening zijn gekomen afgevallen, en hebben een aantal geleid tot een concreet investeringsvoorstel die door de investeringscommissie positief zijn beoordeeld.
- Als laatste stap zijn er overeenkomsten gesloten met betrekking tot zeven investeringen. Het fonds participeert nu in zes bedrijven, die zich nu in de fase van beheer bevinden. In deze fase is één bedrijf getroffen door een faillissement.

5.3 Doelen en realisatie van het Warmteparticipatiefonds

Over de doelen en de realisatie daarvan door het Warmteparticipatiefonds kunnen we kort zijn, want:

- Het doel is om te investeren in projecten die een bijdrage leveren aan het doel van de provincie om 20 PJ aan rest- en aardwarmte te leveren in de provincie. Dit doel is echter verder niet vertaald in geproduceerde PJ's warmte per geïnvesteerd vermogen of het aantal arbeidsplaatsen dat hiermee is gemoeid.
- Het fonds kan investeren in de hoofdinfrastructuur van het warmtenet, geothermie en distributienetwerken.
- Dit fonds heeft ultimo 2020 nog geen investeringen gedaan.

Het Warmteparticipatiefonds heeft wel verschillende aanvragen ontvangen:

- Drie aanvragen rondom de hoofdinfrastructuur van het warmtenet, waaronder die van het Warmtebedrijf Rotterdam;
- Drie aanvragen rondom geothermie;
- Een aanvraag rondom het distributienetwerk;
- Een aantal verkenningen die niet hebben geleid tot een aanvraag omdat deze niet voldeden aan de investeringscriteria. Ging om kleinere en exotische aanvragen.

Het grootste deel van de inspanningen van het fonds is gericht op de hoofdinfrastructuur van het warmtenet. Het Warmteparticipatiefonds heeft daarvoor aanvragen ontvangen en die zijn ook behandeld door de investeringscommissie. Er zijn tot op heden geen overeenkomsten gesloten en investeringen gedaan.

5.4 Doelen en realisatie van het Innovatie- en Energiefonds Gelderland.

ALGEMENE KENMERKEN

Topfonds Gelderland B.V. is opgericht in 2013. In 2014 werd het Innovatie- en Energiefonds Gelderland ingebracht.

In totaal stelt de provincie Gelderland via Topfonds Gelderland € 208,75 miljoen ter beschikking, waarvan € 39,5 miljoen voor de fondsinvesteringen en € 169,2 miljoen voor directe investeringen in Gelderse bedrijven via de drie dochterfondsen. De drie dochterfondsen van Topfonds Gelderland zijn Innovatie- en Energiefonds Gelderland, MKB Kredietfaciliteit Gelderland en Fonds Herstructurering Bedrijventerreinen Gelderland. Als geheel is hiermee een fondsstructuur ingericht om de regionale economie te stimuleren. Het is een revolverend investeringsfonds en wordt beheerd door fondsmanager Oost NL. De beheerder ontvangt voor de werkzaamheden een beheervergoeding.

Topfonds Gelderland investeert in innovatieve ondernemingen en projecten ter versterking van de economie, duurzame energievoorziening en cultureel ondernemerschap in de provincie Gelderland. Dit gebeurt, veelal in samenwerking met co-investeerders, in de vorm van directe investeringen in ondernemingen en via investeringen in marktfondsen.

Het Innovatie- en Energiefonds Gelderland is in 2012 opgericht, met als doel zowel innovatieve ondernemingen als bedrijven op het gebied van duurzame energievoorziening te ondersteunen. De huidige fondsomvang bedraagt € 109,75 Mln. Het fonds bestaat uit twee beleidsgebieden: Innovatie en Duurzame energie. Voor innovatie is in totaal circa € 4,6 Mln. beschikbaar, voor duurzame energievoorziening € 64 Mln.

Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten staan op afstand van de besluitvorming rondom individuele investeringsvoorstellen. Zo wordt een zuivere rolverdeling bereikt en is het bovendien mogelijk om het fonds op privaatrechtelijke grondslag uit te voeren. Er is een investeringscommissie als onafhankelijk orgaan om te beoordelen of voorgenomen investering passen binnen de investeringsinstructies. De investeringscommissie geeft op basis daarvan een onafhankelijk en zwaarwegend advies bij de te nemen investeringen.

DOELINDICATOREN EN -REALISATIE

De provincie Gelderland wil in 2050 energieneutraal zal zijn en in 2030 55% minder CO₂ uitstoten. Het Innovatie- en Energiefonds Gelderland is in 2012 opgericht met het doel om zowel innovatieve projecten als projecten op het gebied van duurzame energievoorziening te stimuleren en te ondersteunen.

- De fondsomvang van het Innovatie- en Energiefonds Gelderland is in 2014 € 75 Mln. en het fonds is volledig gefinancierd door de provincie Gelderland²³. Drie jaar na oprichting (ultimo 2015) was er nog € 4,3 miljoen beschikbaar om te investeren in nieuwe aanvragen. De middelen waren dus drie jaar na oprichting voor circa 95% benut.
- De fondsomvang van het innovatiedeel is medio 2018 circa € 46 Mln., waarvan € 26 Mln. geïnvesteerd. De middelen waren dus voor circa 55% benut²⁴.
- De fondsomvang van het energiedeel is medio 2018 circa € 59 Mln., waarvan € 17 Mln. geïnvesteerd. De middelen waren dus drie jaar na oprichting voor circa 30% benut.

Het maatschappelijke resultaat tot 2018 is gecumuleerd circa 350 arbeidsplaatsen (fte) en circa 1.000 TJ energieopwekking/energiebesparing. Over de hoeveelheid ondersteunde businesscases wordt niet gerapporteerd in de jaarverslagen²⁵.

De revolverendheid van het Innovatie- en Energiefonds Gelderland is in 2017 voor het innovatiedeel 98% en voor het energiedeel 87%²⁶.

Het deel dat zich richt op duurzame energievoorziening had een fondsomvang van € 44 Mln., waarvan drie jaar na oprichting (ultimo 2015) nog € 2,7 Mln. beschikbaar was om te investeren in nieuwe projecten. Deze middelen waren dus drie jaar na oprichting voor circa 94% benut. Voorbeelden van projecten zijn warmtenetten, geothermie, biomassa-installaties en zonne-energie installaties.

In de investeringsinstructie worden de volgende criteria genoemd²⁷:

- Bedrijven in Nederland die gebruik maken van bewezen technologieën op het gebied van duurzame energievoorziening en waarvan de te verwachten rendementen in termen van productie van hernieuwbare energie neerslaan op Gelders Grondgebied.
- Decentrale energievoorziening.
- Energiebesparing door samenwerkingsverbanden tussen partijen, met als doel energiebesparende maatregelen uit te voeren voor de eigenaar van een gebouw, waarbij een van de partijen risicodragend participeert.
- De ondergrens van investeringen is € 100.000,-

---

²³ Bron: Jaarverslag 2015 Topfonds Gelderland.

²⁴ Bron: Evaluatie Topfonds Gelderland & Energiefonds Gelderland, 9 mei 2019.

²⁵ Bron: Evaluatie Topfonds Gelderland & Energiefonds Gelderland, 9 mei 2019.

²⁶ Bron: Evaluatie Topfonds Gelderland & Energiefonds Gelderland, 9 mei 2019.

²⁷ Bron: Evaluatie Topfonds Gelderland & Energiefonds Gelderland, 9 mei 2019.

- Voor het innovatiedeel geldt co-financiering (50%) bij participaties en converteerbare leningen. Voor achtergestelde en niet-converteerbare leningen is er geen co-financieringsverplichting.

De onderzoekers van het voorliggende onderzoek merken op dat de bovenstaande investeringsinstructie lichter is dan die van het Energie-Innovatiefonds van de provincie Zuid-Holland. Bedrijven dienen bijvoorbeeld niet perse gevestigd te zijn op Gelders Grondgebied, de resultaten moeten wel neerslaan op dat gebied. Ook is de ondergrens van investeringen lager en is er voor achtergestelde niet-converteerbare leningen geen co-financieringsverplichting.

Vanaf 2015 verschuift het fonds de aandacht in het 'investeringsproces' naar de beheerfase waar waardencreatie belangrijk is en vervolgens naar exits. Succesvolle exits leiden namelijk tot liquiditeiten die opnieuw ingezet kunnen worden.

In het jaarverslag van 2019 signaleert het Innovatie- en Energiefonds Gelderland dat marktfalen meer en meer plaatsvindt in de ontwikkelfase van een project. Dit hangt samen met de toenemende complexiteit van regelgeving, de capaciteit van het elektriciteitsnet en de impact van de projecten in de leefomgeving. Het fonds richt zich dan ook meer op de financiering van de ontwikkelfase van projecten.

6 Stimulansen en belemmeringen voor doelrealisatie

Dit hoofdstuk behandelt de onderzoeksvragen 3 t/m 6, zie het onderstaande kader. De onderzoeksvragen worden direct beantwoord onder het kader. Hierbij worden de belangrijkste kernbevindingen uit de verschillende paragrafen van dit hoofdstuk gebruikt. De beantwoording van de onderstaande onderzoeksvragen kan in dat licht ook worden opgevat als een samenvatting van de belangrijkste bevindingen uit dit hoofdstuk.

ONDERZOEKSVRAGEN

- 3 Hoe slagvaardig kunnen de fondsen opereren?
  - Wat is de reden dat sommige leads wel of juist niet hebben geleid tot financiering?
- 4 Hoe vindt de samenwerking tussen de fondsen en Houdstermaatschappij plaats?
  - Is de samenwerking effectief of kan die worden verbeterd?
- 5 In hoeverre kunnen de fondsen snel en professioneel investeren?
  - Werkt het op afstand van het PZH-bestuur zetten daarbij stimulerend, in hoeverre is dit functioneel gebleken?
  - Hoe wordt de regie en sturing op de fondsen (governance) ervaren?
- 6 Hoe wordt het werken in een politiek-bestuurlijke omgeving ervaren?
  - Welke voordelen biedt deze omgeving?
  - Welke belemmeringen worden ervaren?

Beantwoording van de onderzoeksvragen

- 3 De vraag of het **Warmteparticipatiefonds** slagvaardig opereert kan worden gezien vanuit twee perspectieven, als het gaat op investeringen in het warmtenet:
  - a Het Warmteparticipatiefonds wordt überhaupt niet in staat gesteld om slagvaardig te opereren. De politiek-bestuurlijke omgeving is namelijk dermate complex dat er grote onzekerheden blijven bestaan en besluiten van betrokken overheids- en private partijen vooralsnog niet leiden tot investeringsaanvragen die de toets van alle criteria van het fonds kunnen doorstaan, of niet in dat stadium komen.
  - b Het Warmteparticipatiefonds opereert slagvaardig omdat zij haar rol op afstand en onafhankelijk van de politiek-bestuurlijke context invult. Aanvragen worden getoetst en afgewezen als deze niet voldoen aan de investeringscriteria en -voorwaarden.

Ten aanzien van het segment geothermie kan het Warmteparticipatiefonds niet slagvaardig opereren. Hiervoor zijn verschillende redenen. Ten eerste zijn potentiële investeringen in het warmtenet dermate groot dat hier nauwelijks nog voldoende financiële middelen voor beschikbaar zijn. Projecten op het terrein van geothermie worden als het ware verdrongen door de grote investering in het warmtenet die boven de markt blijft hangen. Ten tweede zijn projecten op het terrein van geothermie over het algemeen zelfstandig financierbaar in de markt. Enkel bij atypische risico's komt een financiering van het Warmteparticipatiefonds in beeld. Tot op heden concludeert het Warmteparticipatiefonds dat dit risico niet door het fonds opgevangen dient te worden en niet goed bij de criteria van het fonds past.

Het **Energie-Innovatiefonds** loopt tegen een aantal belemmeringen aan om slagvaardig te kunnen opereren. Over de oorzaken hiervan bestaan wel verschillende beelden. Die gaan met name over:

- a De te krappe ruimte om te ondernemen omdat verschillende investeringscriteria te knellend werken.
- b Onvoldoende aansluiting op de markt en behoeften van bedrijven.

- 4 Het algemene beeld is dat de holdingstructuur te zwaar is voor twee werkfondsen. Althans als het gaat om de rol die de houdstermaatschappij heeft in het kader van regie en sturing op de werkfondsen. In de praktijk blijkt namelijk dat een uitbreiding van werkfondsen niet aan de orde is en de twee werkfondsen dusdanig van elkaar verschillen dat er geen sprake is van onderlinge afstemming of samenhang. Onderlinge coördinatie en verrekening van geldstromen is niet nodig. De werkfondsen ervaren dan ook nauwelijks toegevoegde waarde van samenwerking met de Houdstermaatschappij.
- 5 In alle gevoerde gesprekken blijkt dat de provincie Zuid-Holland ook daadwerkelijk op afstand staat. Er is geen enkele inhoudelijke bemoeienis met individuele investeringsaanvragen, de werkfondsen kunnen daarbij geheel zelfstandig en onafhankelijk opereren. Dat is daadwerkelijk functioneel gebleken. Aanvragen worden getoetst en afgewezen als deze niet voldoen aan de investeringscriteria en -voorwaarden. Juist in het geval van investeringen in het warmtenet kan de provincie Zuid-Holland haar rol in een complexe politiek-bestuurlijke omgeving daardoor zuiver blijven spelen.

Ook is de professionaliteit van de werkfondsen op orde. De uitvoerende organisatie, de werkprocessen en het fondsmanagement zijn professioneel. De investeringsvoorstellen naar de investeringscommissies zijn gaandeweg van steeds betere kwaliteit geworden en stukken worden op tijd aangeleverd. De hoeveelheid informatie is daarbij groot en er is daardoor nog wel ruimte voor doorontwikkeling door de voorstellen te voorzien van een compacte kern en samenvatting van het gevraagde mandaat. De investeringscommissies zijn bezet door mensen met veel gezag, ervaring, een relevant netwerk en de samenstelling is voldoende divers. De raad van commissarissen is hierop aanvullend en functioneert en pakt zijn rol actief op richting de werkfondsen.

De professionaliteit van de uitvoerende organisatie van de werkfondsen wordt ook gezien door de aanvragers vanuit de markt. Het algemene oordeel van aanvragers is overwegend positief. Zij vinden dat de fondsen professioneel werken, kennis van zaken hebben en in staat zijn om de juiste verbindingen in de markt te leggen. Tegelijkertijd geven zij ook punten voor verbetering en verdere doorontwikkeling mee:

- Het proces van cofinanciering is volgens aanvragers complex en tijdrovend;
  - Het interne afwegingsproces kan transparanter om de aanvrager te helpen begrijpen welke informatie nog nodig is om de afweging te maken en te versnellen. Dat geldt ook voor het due diligence traject.
  - De aanvrager wil meer het gevoel hebben ook zelf grip te hebben op het proces.
  - Er bestaat het gevoel dat projecten voor geothermie niet interessant zijn voor het fonds, omdat de hoofdinfrastructuur van het warmtenet de prioriteit heeft.
- 6 Zoals eerder onder vraag 5 beantwoord staat de provincie Zuid-Holland daadwerkelijk in de praktijk op afstand; er is geen politiek-bestuurlijke bemoeienis. Dat biedt voordelen want daardoor kunnen de fondsen investeringsaanvragen rationeel afwegen aan de hand van vastgestelde investeringscriteria. Er worden in dat licht geen belemmeringen ervaren.

De politiek-bestuurlijke omgeving beperkt zich echter niet tot die van de provincie Zuid-Holland. Er doen zich ook binnen andere overheden allerlei ontwikkelingen voor die van invloed zijn op de positie van fondsen in de markt. Een actuele ontwikkeling is bijvoorbeeld het voornemen van de gemeente Rotterdam om een vergelijkbaar energiefonds op te richten als het Energie-Innovatiefonds, en de interesse van InnovationQuarter om ook dat fonds in beheer te nemen. Dit laatste dwingt de provincie Zuid-Holland om kritisch de positie van het Energie-Innovatiefonds te heroverwegen. Er spelen daarbij vragen zoals: geraken de twee fondsen in concurrentie of kunnen deze elkaar juist aanvullen?, is het beheer van de twee fondsen 'onder een dak bij

Innovation Quarter' wel zuiver gescheiden te houden?, is het juist een kans om de fondsen te bundelen maar hoe dan het profiel van de provincie Zuid-Holland te waarborgen en zichtbaar te houden in de markt?

6.1 Slagvaardigheid van de fondsen

Warmteparticipatiefonds

Het Warmteparticipatiefonds heeft ultimo 2020 nog geen participaties gerealiseerd, zowel voor de hoofdinfrastructuur van het warmtenet als projecten voor geothermie. De oorzaken die genoemd worden in gesprekken zijn:

- Ten aanzien van investeringen in de hoofdinfrastructuur van het warmtenet is de politiek-bestuurlijke omgeving dermate complex dat besluiten van betrokken overheids- en private partijen vooralsnog niet leiden tot investeringsaanvragen die de toets van alle criteria van het fonds kunnen doorstaan, en dat stadium ook niet bereiken. Dit ligt buiten de invloedssfeer van het fonds.
- Daarnaast is het beoogde investeringsvolume in de hoofdinfrastructuur van het warmtenet dusdanig groot dat dit een substantieel dominant effect heeft op het risicoprofiel van het fonds. Vanuit het oogpunt van risicospreiding en goed fondsbeheer is dit ongewenst.
- De ontwikkeling van de hoofdinfrastructuur van het warmtenet kan niet los worden gezien van de ontwikkeling van de aanbodzijde (bronnen) en de vraagzijde (afnemers). Hier speelt in feite een 'kip-ei' vraagstuk.
- Het traject van de hoofdinfrastructuur van het warmtenet is grillig en is onderworpen aan een uitermate complexe politiek-bestuurlijke omgeving. Verschuif de aandacht naar meer behapbare onderdelen zoals de productiezijde (bron) en de lokale distributienetwerken.
- Het beoogde investeringsvolume van de hoofdinfrastructuur legt een dermate beslag op de financiële middelen van het fonds dat daarmee investeringen in projecten geothermie worden verdrongen.
- Projecten rondom geothermie zijn kansrijk, maar deze melden zich enkel bij het Warmteparticipatiefonds in het geval er grote technische problemen zijn. Over het algemeen zijn de projecten zelfstandig financierbaar in de markt. Enkel bij atypische risico's komt een financiering van het Warmteparticipatiefonds in beeld. De risico's zijn dan dermate groot dat een aanvraag niet voldoet aan de investeringscriteria van het fonds. Een risicospreiding in de portfolio is ook niet mogelijk omdat het om een relatief klein aantal projecten gaat en het risico per project zich kenmerkt door 'alles of niets'. Als een project omvalt heeft het een substantiële impact op het risicoprofiel van de gehele portefeuille. Het Warmteparticipatiefonds heeft dan ook een voorstel gedaan om de investeringsstrategie te wijzigen en is hierover het gesprek aangegaan met de investeringscommissie, de raad van commissarissen en de provincie Zuid-Holland.

De slagvaardigheid van het Warmteparticipatiefonds kan worden gezien vanuit twee perspectieven. Enerzijds wordt het Warmteparticipatiefonds belemmerd in zijn slagvaardigheid om investeringen te kunnen doen door de hierboven genoemde zaken. Anderzijds is het Warmteparticipatiefonds slagvaardig in de zin dat het de provincie Zuid-Holland in staat stelt om zijn rol zuiver te kunnen spelen in een complexe politiek-bestuurlijke omgeving. Zo neemt het Warmteparticipatiefonds onafhankelijke besluiten over investeringsaanvragen die het Warmtebedrijf Rotterdam indient in het kader van investeringen in de 'Leiding over Oost'. Tot op heden heeft het Warmteparticipatiefonds de aanvragen afgewezen omdat deze de toets der criteria van het fonds niet heeft doorstaan. Hiermee voert het Warmteparticipatiefonds in feite haar taak slagvaardig uit. Het Warmteparticipatiefonds kan dit ook omdat het op afstand staat. Het voorbeeld van het Warmtebedrijf Rotterdam laat in dat licht de meerwaarde van het Warmteparticipatiefonds zien: investeringsaanvragen op een professionele wijze toetsen en vanuit een onafhankelijke positie maatschappelijke en financiële risico's wegen.

Energie-Innovatiefonds

Eerder is in het voorgaande hoofdstuk aangegeven dat er ontevredenheid heerst over het transactievolume van het Energie-Innovatiefonds. Uit gesprekken blijkt dat er verschillende beelden bestaan over de oorzaken hiervan. Deze zijn als volgt in te delen:

1 Operationeel.

Er zijn nauwelijks operationele belemmeringen op het terrein van personele kennis, kunde en capaciteit. Ook de organisatie en werkprocessen zijn op orde. Het investeringsteam heeft daarbij wel de eerste twee jaar een leercurve doorlopen.

2 Ruimte om te ondernemen.

Hierbij is het beeld dat de uitvoering te weinig ruimte heeft om te ondernemen en meer risico zou mogen nemen.

3 Aansluiting op de markt en behoeften.

Hierbij is het beeld dat de focus zou moeten worden verlegd. De markt zou zijn veranderd en behoeften van bedrijven liggen anders dan vooraf ingeschat, of nieuwe behoeften zijn gaandeweg helder geworden.

We lichten de beelden die hierover bestaan hieronder verder toe.

OPERATIONEEL

Het marksegment van het fonds was voor het team van InnovationQuarter nog nieuw. De eerste twee jaar moest er nog veel kennis worden opgebouwd over dit marksegment.

RUIMTE OM TE ONDERNEMEN

Het bestuur van het fonds heeft de leads die de afgelopen twee jaar door het werkproces zijn gestroomd geanalyseerd. Uit de analyse blijkt dat een aantal leads, die op zichzelf een goede impact zouden hebben op de energietransitie, vastlopen op een viertal investeringscriteria²⁸. Het gaat dan om circa 18 casussen die met een versoepeling van de criteria wel hadden kunnen leiden tot een transactie. Een aantal van de criteria werken bij deze casussen te knellend om slagvaardig te kunnen opereren²⁹, te weten:

- **De fase van instappen** (ook wel het TRL-niveau genoemd). De huidige eis is dat er sprake is van een prototype in een gebruikersomgeving. De wens is om deze eis te verlichten naar een prototype in een operationele testomgeving.
- **De geografische scope**. De huidige eis is dat het bedrijf een hoofdvestiging, R&D-afdeling of productie heeft gevestigd in de provincie Zuid-Holland. Directe werkgelegenheid speelt in deze afweging een dominante rol. De wens is om hier soepeler mee om te gaan door meer te richten op de te verwachten CO₂-reductie voor de provincie Zuid-Holland en indirecte werkgelegenheidseffecten. Het laatste omdat de investering bijvoorbeeld leidt tot producten en diensten waarvan bedrijven in Zuid-Holland ook profiteren.
- **Het co-investment criterium**. De huidige eis is dat er sprake is van een medefinanciering van derden met een minimum van 50%. De wens is om dit te verlagen waardoor het fonds met een hoger percentage kan instappen.
- **Het looptijd criterium**. De huidige eis is dat de maximale looptijd van de investering 5 tot 7 jaar is. De wens is om dit te verhogen naar 10 jaar.

---

²⁸ Bron: Memo van het Energie-Innovatiefonds aan het bestuur van de Houdstermaatschappij en de ambtelijk accounthouders van de provincie Zuid-Holland van 6 januari 2020 en gesprekken.

²⁹ Bron: Bovengenoemde memo en gesprekken.

Het 'knellend werken' van een aantal criteria is vanaf medio 2019 een agendapunt en op 4 november 2019 besproken met de raad van commissarissen, op 10 januari jl. in een driehoeksoverleg met de provincie Zuid-Holland/de Houdstermaatschappij/management van het fonds, en op 2 maart 2020 ter bespreking in de raad van commissarissen voorgelegd. In de laatste vergadering van de raad van commissarissen is besloten om de AvA voor te stellen om de investeringscriteria te wijzigen waardoor meer bedrijven in aanmerking komen voor een investering vanuit het werkfonds. Dit overigens voor het Energie-Innovatiefonds maar ook voor het Warmteparticipatiefonds³⁰.

Het is evident dat versoepeling van investeringscriteria ertoe zal leiden dat een groter aandeel van de leads zal worden omgezet in daadwerkelijke investeringen door het fonds. Het fonds kan dan eenvoudigweg meer risico's nemen. In de analyse uitgevoerd door het fonds wordt echter niet duidelijk in hoeverre de risico's daadwerkelijk toenemen met versoepeling van de investeringscriteria. Op zichzelf geeft de analyse van de leads die zijn afgewezen wel een scherp beeld van waar de knelpunten liggen.

AANSLUITING OP DE MARKT EN BEHOEFTE

De volgende beelden hierover zijn:

- Er is behoefte aan financiële middelen voor onderzoeken, studies en verkenningen. Kleinere tot middelgrote bedrijven hebben hiervoor vaak de kennis en middelen niet in huis. Wellicht kan hier vanuit het fonds een financieel instrument worden ontwikkeld of is een flankerend en daarmee versterkend financieel instrument vanuit de provincie nodig.
- Nagenoeg geen enkel bedrijf is in staat om geheel autonoom producten en diensten succesvol te ontwikkelen en op te schalen. Hiervoor is samenwerking nodig met kenniscentra, partners in de waardeketen en overheden. Je zou dit het innovatie-ecosysteem kunnen noemen. Wellicht ligt daar een rol voor het fonds door zich te richten op systeemniveau en via investeringen samenhang en verbindingen te stimuleren. De aandacht wordt dan verlegd van technologie naar innovatie op het terrein processen die leiden tot effectief samenspel tussen partijen. Denk aan coöperaties waarin door samenwerking projecten haalbaar worden.
- Meer focus op technologie en/of marktsegmenten. De investeringen die tot op heden zijn gedaan zijn onvergelijkbaar. Dat leidt tot versnippering in de opbouw van het netwerk en uiteindelijk tot leads en investeringen die elkaar nauwelijks versterken.
- Er is behoorlijk wat concurrentie van marktpartijen. Gespecialiseerde partijen opereren in het marktsegment van het Energie-Innovatiefonds en zitten daar professioneel en zeer scherp in. Een mogelijke alternatieve strategie zou kunnen zijn om te opereren als een garantiefonds, in plaats van als een investeringsfonds. Daarmee concurreert het fonds niet, maar versterkt juist de markt. Het dekt een deel van de risico's af van marktpartijen.
- De fase van marktfalen is inmiddels achter de rug en de markt kan qua financiering uitstekend in de eigen behoeften voorzien. De huidige instrumenten van het fonds voegen hier verder niet substantieel iets aan toe. Het zou vanuit dat beeld verstandig zijn om de rol van de provincie te herijken. Via het fonds kiest de provincie voor de rol van aanjager en stimulator. Mogelijk moet de rol verschuiven naar die van regisseur of via beleidsontwikkeling ruimte creëren voor ondernemers.

6.2 Samenwerking tussen de werkfondsen en de Houdstermaatschappij

De vennootschappelijke structuur van de Houdstermaatschappij bestaat uit een Algemene Vergadering van Aandeelhouders, een raad van commissarissen en een bestuurder. De houdstermaatschappij bezit 100% van de aandelen van de twee werkfondsen. De werkfondsen

³⁰ Bron: verificatie van het conceptrapport van bevindingen.

hebben geen afzonderlijke raad van commissarissen. De raad van commissarissen van de Houdstermaatschappij vervult de toezichthoudende rol ook voor de twee werkfondsen.

Er is een houdstermaatschappij geplaatst tussen de provincie Zuid-Holland en de twee werkfondsen. Dit vanuit het idee dat er in de loop der tijd meerdere werkfondsen zullen worden opgericht. De Houdstermaatschappij zou in die situatie de fondsmanagers moeten controleren, de geldstromen vanuit de provincie naar de werkfondsen coördineren, onderlinge verrekeningen tussen werkfondsen mogelijk maken en verantwoording afleggen aan de provincie Zuid-Holland en de raad van commissarissen.

Het algemene beeld uit gesprekken is dat de holdingstructuur te zwaar is voor twee werkfondsen, als het gaat om de rol die de houdstermaatschappij heeft in het kader van regie en sturing op de werkfondsen. In de praktijk blijkt namelijk dat een uitbreiding van werkfondsen niet aan de orde is en de twee werkfondsen dusdanig van elkaar verschillen dat er geen sprake is van onderlinge afstemming of samenhang. Onderlinge coördinatie en verrekening van geldstromen is niet nodig. Hierdoor is de rol van de Houdstermaatschappij veel lichter dan oorspronkelijk gedacht. De vraag leeft dan ook of de fondsstructuur met een Houdstermaatschappij niet te zwaar is. Daarentegen kan, nadat investeringen door het Warmteparticipatiefonds gedaan zijn in het warmtenet, de controlerende rol van HZH juist zwaarder worden. De aanleg van het warmtenet is uitermate complex. Verschillende partijen zijn daarbij betrokken en de bestuurlijke- en financiële risico's zijn hoogstwaarschijnlijk substantieel.

6.3 Professionaliteit en snelheid van opereren

In alle gevoerde gesprekken blijkt dat de provincie Zuid-Holland daadwerkelijk op afstand staat. Er is geen enkele inhoudelijke bemoeienis met individuele investeringsaanvragen, de werkfondsen kunnen daarbij geheel zelfstandig en onafhankelijk opereren.

In alle gevoerde gesprekken blijkt ook dat, na een aanlooperperiode, de professionaliteit van alle organen op orde is. De uitvoerende organisatie, de werkprocessen en het fondsmanagement werkt professioneel. De investeringsvoorstellen naar de investeringscommissies zijn gaandeweg van steeds betere kwaliteit geworden en stukken worden op tijd aangeleverd. De hoeveelheid informatie is daarbij groot en er is daardoor nog wel ruimte voor doorontwikkeling door de voorstellen te voorzien van een compacte kern en samenvatting van het gevraagde mandaat.

De investeringscommissies zijn bezet door mensen met veel gezag, ervaring en een relevant netwerk. De samenstelling is voldoende divers. Er is kennis en ervaring vanuit de bancaire sector, verschillende branches, privaat-publieke samenwerking en met grote infrastructurele projecten. De raad van commissarissen is hierop aanvullend en functioneert en pakt zijn rol actief op richting de werkfondsen.

De professionaliteit van de uitvoerende organisatie van de werkfondsen wordt ook gezien door de aanvragers vanuit de markt. Het algemene oordeel van de in het kader van deze evaluatie gesproken aanvragers is overwegend positief; tegelijkertijd worden ook aandachtspunten meegegeven, met name ten aanzien van transparantie en snelheid.

Ten aanzien van het Energie-Innovatiefonds worden de volgende aandachtspunten meegegeven:

- Het proces van cofinanciering is complex en tijdrovend;
- Het interne afwegingsproces kan transparanter, om de aanvrager te helpen begrijpen welke informatie nog nodig is om de afweging te maken en te versnellen. Dat geldt ook voor het due diligence traject.
- De aanvrager wil meer het gevoel hebben ook zelf grip te hebben op het proces.

Ten aanzien van het Warmteparticipatiefonds worden de volgende aandachtspunten meegegeven:

- Er bestaat het gevoel dat projecten voor geothermie niet interessant zijn voor het fonds, omdat de hoofdinfrastructuur van het warmtenet de prioriteit heeft.

Zie ter illustratie de onderstaande kaders.

Casus van een aanvrager Energie-Innovatiefonds

'Het aanvraagproces verliep goed en was voldoende transparant. Prettig om één aanspreekpunt te hebben. De contactpersoon was professioneel en bereid om mee denken en heeft ons tevens in contact gebracht met andere investeerders. Na het eerste gesprek bleek al snel duidelijk dat er mogelijkheden voor financiering vanuit het fonds waren en er werd snel uitsluitel gegeven of de aanvraag aansloot op de uitgangspunten van het fonds. Deze eerste stap had ook een duidelijk begin en een eind'.

'Gezien de omvang van de investering waren meerdere investeerders wenselijk. De samenstelling hiervan was een complex en tijdrovend proces en voor de aanvrager ook niet altijd transparant. Dat geldt ook voor het interne proces van afwegingen en het traject van due diligence: het is niet altijd duidelijk hoever het daarmee staat en wat voor informatie nog nodig is om een afweging te kunnen maken het proces te versnellen. Een draaiboek zou meer inzicht kunnen geven en de aanvrager meer het gevoel geven ook grip te hebben op het proces.'

Casus van een aanvrager Warmteparticipatiefonds

'Het Warmteparticipatiefonds denkt goed mee hoe verschillende risico's beheersbaar te krijgen en welke rol het fonds daarbij kan spelen. Het fonds staat daarbij open voor verschillende financieringsinstrumenten en weet slim de risico's op te delen en inpasbaar te maken voor financiering vanuit het fonds. Dat leidt ertoe dat andere partijen ook een helder zicht krijgen op de risico's die bij hun goed passen. Dat is op zichzelf al een goed resultaat, het fonds weet alle puzzelstukjes in beeld te brengen en op de juiste plek te leggen.

Er is veel kennis aanwezig om de diepte in te gaan en de houding is erop gericht om er samen uit te komen. Dit moet het fonds vooral behouden, het fonds steekt daarmee boven andere (overheids)fondsen uit!'

Casus van een aanvrager Warmteparticipatiefonds

'Er is een verschil in het gedrag van het fonds merkbaar voor oprichting (toen de aanvraag direct via de provincie Zuid-Holland verliep) en na oprichting. Voor oprichting dacht de provincie Zuid-Holland goed en actief mee. Na oprichting van het fonds ging dat ook heel even goed. Op enig moment trok het fonds zich echter terug, de reden hiervoor is niet kristalhelder. Het vermoeden bestaat dat de investeringen in de hoofdinfrastructuur prioriteit kregen en kleine geothermie projecten minder interessant werden'.

6.4 Rol van de provincie Zuid-Holland

Uit alle gevoerde gesprekken blijkt dat de politiek-bestuurlijke omgeving daadwerkelijk op afstand staat. Er is geen enkele politieke bemoeienis of invloed, het op afstand zetten werkt goed en er is sprake van rolzuiverheid.

6.5 Relevante actuele ontwikkelingen

De gemeente Rotterdam is voornemens een vergelijkbaar energiefonds op te richten als het Energie-Innovatiefonds. InnovationQuarter is geïnteresseerd om ook dat fonds in beheer te nemen.

Hierdoor ontstaan de volgende aandachtspunten voor de provincie Zuid-Holland:

- Kunnen de twee fondsen, in het geval deze naast elkaar bestaan, in concurrentie geraken? Hoe gaat InnovationQuarter daarmee om, zijn de twee fondsen 'onder een dak' intern wel zuiver gescheiden te houden?
- Het onderbrengen van een van de fondsen bij een andere beheerder is wellicht een optie. Maar daarmee is een eventuele concurrentie tussen de twee fondsen niet opgelost.
- Een bundeling van de fondsen is wellicht een optie, maar hoe kan de provincie Zuid-Holland zijn eigen profiel behouden en zichtbaar maken naar de markt?

Deel III Factsheets houdstermaatschappij en werkfondsen

Achtergrond en functie van het dashboard

In dit deel worden factsheets gepresenteerd. Het factsheet is een instrument dat direct snel zicht biedt op de belangrijkste kenmerken van de Houdstermaatschappij en de werkfondsen. De factsheets zijn gevuld in het kader van de evaluatie, maar kunnen in de toekomst ook door de provincie Zuid-Holland zelf gebruikt worden. De factsheet kan fungeren als (zelf)evaluatietool. De informatie wordt dan periodiek bijgewerkt.

Opbouw dashboard

De factsheet is opgebouwd uit vier te onderscheiden tabellen:

- 1 De eerste tabel gaat over de algemene kenmerken van een fonds. In deze tabel wordt het fonds algemeen beschreven en de sturings- en controle mogelijkheden weergegeven.
- 2 De tweede tabel presenteert de belangrijkheid van het fonds: waarom is deelneming belangrijk?, de financiële bijdrage, de risico's en de politieke aandachtspunten.
- 3 De derde tabel presenteert de doelen en resultaten.

Daar waar sprake is van een waardering wordt dat als volgt uitgedrukt:

- + Voldoende
- o Gemiddeld
- Onvoldoende

Factsheet: Houdstermaatschappij Zuid-Holland B.V. (HZH)

PARTNERS+PRÖPPER
DENKERS EN DOENERS VOOR DE PUBLIEKE ZAAK

Algemene kenmerken		Belangrijkheid			
Algemeen	Datum actualisatie: 2 oktober 2020	Waarom belangrijk?	Realiseren van de doelstelling uit het college-akkoord op het gebied van energietransitie.		
Onderwerp	Duurzaamheid: schone en toekomstbestendige energie.	Financiële incidentele en structurele uitgaven in € 1.000,-	Kapitaalstortingen begroot: loopt via de onderliggende werkfondsen.	Jaarlijkse exploitatie uitgaven €340	
Programma	Programma 3: Aantrekkelijk en concurrerend.	Kansen	Kapitaalstortingen t/m ultimo 2020: idem		
Taken/activiteiten	HZH heeft als doel het beheren en bewaren van het vermogen van een of meer werkfondsen. De Houdstermaatschappij is een holding waaronder 26 private werkfondsen kunnen worden opgericht, waarin uitvoering kan worden gegeven aan provinciale (beleids)doeleinden binnen een door Provinciale Staten vastgesteld financieel kader.	Risico's top 3	Potentie om meer (werk)fondsen onder de Houdstermaatschappij te brengen en via de privaatrechtelijke weg beleid vorm te geven. Kansen liggen er op het gebied van o.a. circulaire economie en multi-sector fondsen.		
Aandeelhouders	Provincie Zuid-Holland is 100% eigenaar.	Financiële resultaat (2019) in € 1.000,-	Weerstandsvermogen	Omvang EV	Financieel resultaat
Aard activiteiten	Uitvoerend.		€ 0	Start: € 0 Eind: € x	€ x
Website	Nee.	Aandachtspunten	<ul style="list-style-type: none"> • Revolverendheid onderliggende fondsen moet nog blijken. • Structurele exploitatiekosten belasten de mate van revolverendheid van de fondsen, zeker in het geval het aantal fondsen en het investeringsvolume beperkt is. 		
Bestuurlijk portefeuillehouder	Gedeputeerde: Jeannette Baljeu.	Resultaten			
Betrokken ambtelijke organisatie-onderdelen	Eigenaarschap: FJZ/SB/Eigenaarsenheid verbonden partijen. Inhoudelijk: FJZ en Energieteam.	Waar zetten we op in?	Status -/0/+	Wat is de actuele situatie/resultaten?	
Governance regime		Motieven voor oprichting	0	Er is sprake van transparant beheer. Uitbouw naar meerdere werkfondsen heeft nog niet plaatsgevonden.	
Juridische vorm	Besloten vennootschap.	Uitvoeringsdoelen	0	Momenteel zijn 2 werkfondsen opgericht en ingericht waar de Houdstermaatschappij 100% aandeel in heeft. Het bestuur van de Houdstermaatschappij controleert de fondsmanagers van de onderliggende fondsen.	
Bestuurlijke vertegenwoordiging Prov. Z-H	Voltallig GS.	Organisatie-doelen 2020	0	Afstemming, coördinatie en verrekening van geldstromen tussen werkfondsen is niet nodig. Het aantal werkfondsen is zeer beperkt en er zit geen samenhang of synergie tussen deze fondsen.	
Zeggenschap (% stemverhouding)	100%.	1. Geen specifieke organisatiedoelen.			
Informatiemomenten Provinciale Staten	<ul style="list-style-type: none"> • Vaststellen (investerings)strategie werkfondsen. • Jaarplan, jaarverslag en halfjaarsrapportage. • GS informeren PS hierover 2 x per jaar: bij de analyse van de vastgestelde jaarrekening van private verbonden partijen en bij de themabijeenkomst verbonden partijen. <i>Optioneel wordt PS geïnformeerd op vastgestelde evaluatie momenten of indien nodig.</i>				
Informatiemomenten Gedeputeerde Staten	<ul style="list-style-type: none"> • Jaarplan, jaarverslag en halfjaarsrapportage. • Minimaal 1 aandeelhoudersvergaderingen per jaar. • Ambtelijk vindt overleg en afstemming plaats met GS: 4 x per jaar informeel overleg, veelal thema gericht en wekelijks overleg met portefeuillehouder over verbonden partijen. <i>Optioneel: indien daar aanleiding toe bestaat.</i>				
Sturingsmomenten	<ul style="list-style-type: none"> • PS instemming bij oprichting, uitbreiding aandelenkapitaal, investeringsstrategie en majeure besluiten. • GS sturen via de aandeelhoudersvergaderingen. • Daarnaast worden PS (indien nodig) van actuele ontwikkelingen op de hoogte gehouden door GS via de actieve informatieplicht. 				
Is er sprake van beleidsruimte-maatwerk voor prov. Z-H?	Volledige beleidsruimte. Prov. Z-H is 100% eigenaar en bepaalt de doelen en investeringsstrategie en voorwaarden. Individuele investeringsaanvragen worden binnen deze kaders door de Houdstermaatschappij zelfstandig afgewogen.				
Uittredingsmogelijkheden	In de statuten staan bepalingen opgenomen voor uittreding. Verder is in beleidsnota Verbonden Partijen een exitstrategie beschreven.				

Factsheet: Energie-Innovatiefonds

Algemene kenmerken		Belangrijkheid		
Algemeen	Datum actualisatie v.h. dashboard: 2 oktober 2020	Waarom belangrijk?	De vennootschap heeft ten doel het direct en indirect ondersteunen, versterken en verankeren van het economische klimaat en/of beleid in de provincie Zuid-Holland, meer in het bijzonder op het gebied van het ontwikkelen van nieuwe technologieën die (op termijn) bijdragen aan de verduurzaming van energie.	
Onderwerp	Duurzaamheid: schone en toekomstbestendige energie.	Financiële incidentele en structurele uitgaven in € 1.000,-	Kapitaalstortingen begroot: € 35.000,- Investerings: € 10.500,-	Jaarlijkse exploitatie uitgaven € 790,-
Programma	Programma 3: Aantrekkelijk en concurrerend.	Kansen	-	
Taken/activiteiten	Stimuleren van bedrijven om nieuwe technologieën, die bijdragen aan de verduurzaming van energie, een stap verder te brengen in de commercialisatie. Stimuleren via financiële participatie en de juiste netwerkverbindingen te leggen.	Risico's top 3	Politiek-bestuurlijke en financiële risico's: voldoende middelen ter beschikking stellen.	
Eigenaarschap	Houdstermaatschappij Zuid-Holland B.V. is enig aandeelhouder.	Financiële resultaat (2019) in € 1.000,-	Weerstandsvermogen €-	Omvang EV Start: € x Eind: € x
Aard activiteiten	Fondsbeheer.	Aandachtspunten	<ul style="list-style-type: none"> Er is ontevredenheid over het transactievolume van het fonds. De gemeente richt een vergelijkbaar fonds op en InnovationQuarter wil dit fonds ook in beheer nemen. 	
Website	www.energiiq.nl	Resultaten		
Bestuurlijk portefeuillehouder	Gedeputeerde: Berend Potjer	Waar zetten we op in?	Status -/0/+	Wat is de actuele situatie/resultaten?
Betrokken ambtelijke organisatie-onderdelen	Eigenaarschap: FJZ/SB/Eigenaarschap verbonden partijen. Inhoud: programma Energietransitie.	Motieven voor deelneming	+	InnovationQuarter beheert het fonds namens de Houdstermaatschappij. IQ heeft een ruim netwerk en de nodige ervaring met revoluerende fondsen.
Governance regime		Maatschappelijke opgaven en uitvoeringsdoelen	-	Er zijn ultimo 2020 zes participaties met een totale investering van € 10.5 Mln. In totaal zijn hier naar verwachting circa 300 arbeidsplaatsen mee gemoeid en 1.000 ton CO ₂ -reductie.
Juridische vorm	Besloten vennootschap.	Organisatie doelen in 2020	+	Het beheer is bij InnovationQuarter ondergebracht.
Bestuurlijke vertegenwoordiging van prov. -ZH	A. Bom-Lemstra.	1. Participaties bevinden zich nu in de fase van beheer. Vormgeven en professionaliseren beheeractiviteiten.		
Zeggenschap (% stemverhouding)	Houdstermaatschappij is 100% aandeelhouder. Provincie Z-H is 100% aandeelhouder van Houdstermaatschappij.			
Informatiemomenten Provinciale Staten	<ul style="list-style-type: none"> 2 x per jaar structureel. Bij de analyse van de vastgestelde jaarrekening van private verbonden partijen wordt PS door GS geïnformeerd. Bij de themabijeenkomst verbonden partijen. <i>Optioneel: op daartoe vastgestelde evaluatiemomenten en indien daar aanleiding toe bestaat.</i>			
Informatiemomenten Gedeputeerde Staten	<ul style="list-style-type: none"> 4 x per jaar informeel overleg / thema gericht Wekelijks overleg met portefeuillehouder over verbonden partijen. <i>Optioneel: indien daar aanleiding toe bestaat.</i>			
Sturingsmomenten	<ul style="list-style-type: none"> PS instemming bij oprichting, uitbreiding aandelenkapitaal, investeringsstrategie en majeure besluiten die de HZH direct raken. GS sturen via de aandeelhoudersvergaderingen. Daarnaast worden PS (indien nodig) van actuele ontwikkelingen op de hoogte gehouden door GS via de actieve informatieplicht. 			
Is er sprake van beleidsruimte-maatwerk voor prov. Z-H?	Ja, via de Houdstermaatschappij (eigenaarschap) en de beheerdersovereenkomst met InnovationQuarter (opdrachtgeverschap).			
Uittredingsmogelijkheden	In de statuten staan bepalingen opgenomen voor uittreding. Verder is in de beleidsnota Verbonden Partijen een exitstrategie beschreven.			

Factsheet: Warmteparticipatiefonds

Algemene kenmerken	
Algemeen	Datum actualisatie: 2 oktober 2020
Onderwerp	Duurzaamheid: schone en toekomstbestendige energie.
Programma	Programma 3: Aantrekkelijk en concurrerend.
Taken/activiteiten	Stimuleren van bedrijven die gericht zijn op verduurzaming van de warmtevraag door gebruik van rest- en aardwarmte. Stimuleren via financiële participatie.
Aandeelhouders	Houdstermaatschappij Zuid-Holland B.V. is enig aandeelhouder.
Aard activiteiten	Fondsbeheer.
Website	www.wpfzh.nl.
Bestuurlijk portefeuillehouder	Gedeputeerde: Jeannette Baljeu (getrapt via HZH).
Betrokken ambtelijke organisatieonderdelen	Eigenaarschap: FJZ/SB/Eigenaarseenheid verbonden partijen. Inhoud: vakafdeling Energieteam.
Governance regime	
Juridische vorm	Besloten vennootschap.
Bestuurlijke vertegenwoordiging van prov. Z-H	Gedeputeerde: J. Baljeu (getrapt via HZH).
Zeggenschap (% stemverhouding)	Houdstermaatschappij is 100% aandeelhouder van het Warmteparticipatiefonds. Provincie Z-H is 100% aandeelhouder van de Houdstermaatschappij.
Informatiemomenten Provinciale Staten	<ul style="list-style-type: none"> 2 x per jaar structureel. Bij de analyse van de vastgestelde jaarrekening van private verbonden partijen wordt PS door GS geïnformeerd. Bij de themabijeenkomst verbonden partijen. <i>Optioneel: op daartoe vastgestelde evaluatie momenten. Indien daartoe aanleiding toe bestaat.</i>
Informatiemomenten Gedeputeerde Staten	<ul style="list-style-type: none"> 4 x per jaar informeel overleg / thema gericht. Wekelijks overleg met portefeuillehouder over verbonden partijen. <i>Optioneel: indien daartoe aanleiding toe bestaat.</i>
Sturingsmomenten	<ul style="list-style-type: none"> PS instemming bij oprichting, uitbreiding aandelenkapitaal, investeringsstrategie en majeure besluiten die de HZH direct raken. GS sturen via de aandeelhoudersvergaderingen. Daarnaast worden PS (indien nodig) van actuele ontwikkelingen op de hoogte gehouden door GS via de actieve informatieplicht.
Is er sprake van beleidsruimte-maatwerk voor prov. Z-H?	Ja, via de Houdstermaatschappij bepaalt de provincie het beleid. Wel is het een onafhankelijke externe private organisatie die zelfstandig businesscases kan beoordelen en financiële bijdragen kunnen toekennen aan projecten die bijdragen aan de realisatie van de energietransitie.
Uittredingsmogelijkheden	In de statuten staan bepalingen opgenomen voor uittreding. Verder is in beleidsnota Verbonden Partijen een exitstrategie beschreven.

Belangrijkheid		
Waarom belangrijk?	De vennootschap geeft uitvoering via de Houdstermaatschappij aan het collegeprogramma 2015-2019 waarin een Energietransitie is voorzien. Het gaat daarbij om de warmtevraag in Zuid-Holland te verduurzamen door gebruik van rest- en aardwarmte te stimuleren.	
Financiële incidentele en structurele uitgaven in € 1.000,-	Kapitaalstoringen begroot: € 65.000,- Kapitaalstoringen toegezegd: € 25.000,- Investerings ultimo 2020: € 0,-	Jaarlijkse Exploitatie uitgaven 2018 € 605,-
Kansen	Mogelijkheden verkennen voor investeringen in de Leiding over het Midden.	
Risico's top 3	<ul style="list-style-type: none"> In het geval het warmtenet Leiding over Oost geen doorgang zal vinden zal het Warmteparticipatiefonds substantiële alternatieve investeringsmogelijkheden moeten vinden om het kapitaalbudget te benutten. Door de omvang van potentiële investeringen. 	
Financiële resultaat (2019) in € 1.000,-	Weerstandsvermogen € -	Omvang EV Start: € x,- Eind: € x,-
Politieke aandachtspunten	De ontwikkeling van het warmtenet Leiding over Oost. Het project is ernstig vertraagd en er lijkt nog geen zicht op versnelling.	

Resultaten		
Waar zetten we op in?	Status -/0/+	Wat is de actuele situatie/resultaten?
Motieven voor deelneming Via dit fonds is het mogelijk om als co-financier op te treden voor private partijen, daar waar de markt het niet zelf kan.	0	Meerwaarde is nog niet aangetoond. Nog geen investeringsaanvragen gehonoreerd.
Maatschappelijke doelen en uitvoeringsprestaties Warmtevraag in Zuid-Holland te verduurzamen door gebruik van rest- en aardwarmte te stimuleren.	0	Tot op heden heeft het fonds nog geen participaties en investeringen gedaan. Zowel op het terrein van het warmtenet als geothermie. Dat ligt echter hoofdzakelijk buiten de invloedssfeer van het fonds, door de complexe politiek-bestuurlijke omgeving rondom de Leiding over Oost.
Organisatie doelen 2020 Geen	0	-

Bijlage 1 Respondenten- en Bronnenlijst

Respondentenlijst

Organisatie	functie	naam
Provincie Zuid-Holland		
PZH	gedeputeerde	Mw. J.N. Baljeu
PZH	gedeputeerde	Dhr. B. Potjer
PZH	accounthouder EVP	Dhr. R. Leidekker
Fondsen		
HZH	Voorzitter RvC	Mw. T. Bahlmann
HZH	directeur	Dhr. J. Oorthuizen
Energie-Innovatiefonds	directeur	Dhr. R. Zonneveld
Energie-Innovatiefonds	fondsmanager	Dhr. R. Koene
Energie-Innovatiefonds	investeringscommissie	Mw. A.M. van der Werf
WPF	directeur	Dhr. H. Bolscher
WPF	fondsmanager	Dhr. M. Behling
WPF	investeringscommissie	Dhr. P. Odermatt
Aanvragers: drie casussen		
Warmteparticipatiefonds	Geanonimiseerd	
Warmteparticipatiefonds		
Energie-Innovatiefonds		

Geraadpleegde stukken

S	Volg nr.	Jaar	Maan d	Titelbeschrijving
Provincie Zuid-Holland				
SA	1	-	-	Innovation Quarter, <i>Structuur InnovationQuarter en ENERGIQ</i> , powerpointpresentatie, z.d.
SA	2	2017	6	Provincie Zuid-Holland en de gemeenten Rotterdam en Den Haag, <i>Investeringskader voor inzet EFRO-middelen low carbon warmte: Kansen voor West 2014-2020</i> , 20 juni 2017
Houdstermaatschappij				
SB	3	-	-	Houdstermaatschappij Zuid-Holland, <i>Houdstermaatschappij: taken, organisatie en governance</i> , z.d.
SB	4	2016	8	Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn, <i>Statuten oprichting besloten vennootschap Houdstermaatschappij Zuid-Holland</i> , 10 augustus 2016
SB	5	2017	1	Provincie Zuid-Holland, <i>Definitief op te richten van de Houdstermaatschappij Zuid-Holland</i> , GS-voorstel, besluitnummer PZH-2016-568247790 (DOS)-2016-0002198), 17 januari 2017
SB	6	2017	4	Houdstermaatschappij Zuid-Holland, <i>Reglement raad van commissarissen</i> , 18 april 2017 (datum vaststelling Algemene Vergadering)
SB	7	2017	4	Houdstermaatschappij Zuid-Holland, <i>Bestuursreglement</i> , 18 april 2017
SB	8	2017	4	Houdstermaatschappij Zuid-Holland, <i>Reglement raad van commissarissen</i> , 18 april 2017
SB	9	2017	6	Provincie Zuid-Holland, <i>Uitbreiding deelneming in Houdstermaatschappij Zuid-Holland in verband met de oprichting van ENERGIQ Energie- en innovatiefonds Zuid-Holland</i> , GS-voorstel PZH-2017-605325802 (DOS-2016-0009337), 27 juni 2017
SB	7	2017	7	Houdstermaatschappij Zuid-Holland, <i>Algemene gedragscode</i> , 4 juli 2017

S	Volg nr.	Jaar	Maand	Titelbeschrijving
SB	8	2017	12	Provincie Zuid-Holland, <i>Financiële afspraken met Houdstermaatschappij Zuid-Holland</i> , GS-voorstel, besluitnummer PZH-2017-617866017 (DOS-2016-0009337), 12 december 2017
SB	9	2017	12	Houdstermaatschappij Zuid-Holland, <i>Governance Code</i> , 4 december 2017
Energie-Innovatiefonds				
SC	10	-	-	ENERGIIQ, <i>Handleiding Energie Innovatiescore (EIS)</i> , z.d.
SC	11	2016	7	Provincie Zuid-Holland, <i>Focus Energie-Innovatiefonds</i> , powerpointpresentatie, 6 juli 2016
SC	12	2016	8	Provincie Zuid-Holland, <i>Investeringsstrategie Energie-Innovatiefonds Zuid-Holland (EIF)</i> , 23 augustus 2016
SC	13	2017	5	ENERGIIQ, <i>Businessplan</i> , mei 2017
SC	14	2017	8	ENERGIIQ, <i>Beheerovereenkomst ENERGIIQ</i> , 29 augustus 2017. Inclusief: <ul style="list-style-type: none"> - Bijlage 1: <i>Businessplan</i>, mei 2017 - Bijlage 2: <i>Procuratiereglement van InnovationQuarter</i>, z.d. - Bijlage 3: <i>Opbouw Vergoeding 2017-2020</i>, z.d.
SC	15	2017	12	ENERGIIQ, <i>Bestuurs- en investeringsreglement ENERGIIQ, Energie-innovatiefonds Zuid-Holland</i> , 4 december 2017
SC	16	2017	12	ENERGIIQ, <i>Reglement Investeringscommissie ENERGIIQ, Energie-innovatiefonds Zuid-Holland</i> , 4 december 2017
SC	17	2017	12	ENERGIIQ, <i>Overeenkomst tot wijziging van de Beheerovereenkomst ENERGIIQ van 29 augustus 2017</i> , 4 december 2017
SC	18	2017	12	ENERGIIQ, <i>Overeenkomst tot wijziging van de Beheerovereenkomst ENERGIIQ</i> , 4 december 2017
SC	19	2019	2	ENERGIIQ, <i>Rapportage Provincie Zuid-Holland september 2017-januari 2019</i> , 27 februari 2019
SC	20	2019	2	ENERGIIQ, <i>Stand van zaken ENERGIIQ september 2017-januari 2019</i> , rapportage voor provincie Zuid-Holland, 27 februari 2019
SC	21	2019	10	ENERGIIQ, <i>Jaarplan 2020</i> , 29 oktober 2019
SC	22	2019	12	ENERGIIQ, <i>Energie Innovatiescore EAZ, wind scenario Jasper</i> , 2 december 2019
SC	23	2020	1	ENERGIIQ, <i>Flow-chart ENERGIIQ</i> , 6 januari 2020
SC	24	2020	1	ENERGIIQ, <i>Financieringsreglement ENERGIIQ, Voorstel reglementsverruiming</i> , memo aan Provincie Zuid-Holland en Houdstermaatschappij Zuid-Holland, 6 januari 2020
SC	25	2020	1	ENERGIIQ en InnovationQuarter, <i>Investeringscommissie ENERGIIQ Energie Innovatiefonds Zuid-Holland B.V.</i> , verslag, 24 januari 2020
SC	26	2020	1	ENERGIIQ, <i>Emails voorafgaand aan gesprek 10 januari 2020</i> , van ENERGIIQ aan Houdstermaatschappij en van Houdstermaatschappij aan Provincie Zuid-Holland, 7 en 11 januari 2020. Inclusief: <ul style="list-style-type: none"> - ENERGIIQ, <i>Financieringsreglement ENERGIIQ, voorstel reglementsverruiming</i>, memo aan Provincie Zuid-Holland en Houdstermaatschappij, 6 januari 2020 - <i>Flow-chart ENERGIIQ</i>, 6 januari 2020
SC	27	2020	2	InnovationQuarter, Houdstermaatschappij en provincie Zuid-Holland, <i>Beheerfee ENERGIIQ</i> , opeenvolgende emailwisseling naar betrokken partijen, tussen 13 februari 2020 en 17 april 2020. Inclusief: <ul style="list-style-type: none"> - Provincie Zuid-Holland, email aan InnovationQuarter, <i>Vraag naar aanpassing bijlage III van de beheerovereenkomst</i>, 21 augustus 2017
SC	28	2020	2	ENERGIIQ, <i>Financieringsreglement ENERGIIQ, Voorstel reglementsverruiming</i> , memo aan Houdstermaatschappij, ter bespreking van de vergadering van de RvC op 2 maart 2020, 10 februari 2020
SC	29	2020	4	InnovationQuarter, <i>Voorstel aanpassen Investment Criteria ENERGIIQ</i> , powerpointpresentatie, 9 april 2020. Inclusief: <ul style="list-style-type: none"> - ENERGIIQ, <i>bijlage bij Voorstel aanpassing investeringsstrategie</i>, Flow-chart, z.d.
SC	30	2020	5	ENERGIIQ, <i>Kwartaalrapportage Q1</i> , 29 mei 2020

S	Volg nr.	Jaar	Maand	Titelbeschrijving
SC	31	2020	5	Houdstermaatschappij, ENERGIO en InnovationQuarter, BTW en beheerfee, opeenvolgende emailwisseling naar betrokken partijen, 15 mei 2020
Warmteparticipatiefonds				
SD	32	2017	2	Provincie Zuid-Holland, <i>Investeringsstrategie Warmteparticipatiefonds</i> , 22 februari 2017
SD	33	2017	3	Gedeputeerde Staten Zuid-Holland, brief aan Provinciale Staten Zuid-Holland, <i>Gewijzigde nota Investeringsstrategie Warmteparticipatiefonds</i> , 28 maart 2017
SD	34	2017	3	Provincie Zuid-Holland, <i>Investeringsstrategie Warmteparticipatiefonds</i> , 23 maart 2017
SD	35	2017	12	Warmteparticipatiefonds Zuid-Holland, <i>Bestuurs- en Investeringsreglement</i> , 4 december 2017
SD	36	2017	12	Houdstermaatschappij Zuid-Holland B.V., <i>Governance Code</i> , 4 december 2017
SD	37	2017	12	Warmteparticipatiefonds Zuid-Holland, <i>Reglement Investeringscommissie</i> , 4 december 2017
SD	38	2018	-	Warmteparticipatiefonds Zuid-Holland, <i>Voortgangsrapportage 2017-2018 Warmteparticipatiefonds ten behoeve van Provinciale Staten</i> , z.d.
SD	39	2019	9	Rekenkamer Rotterdam, <i>Warmte zonder leiding, onderzoek naar de governance van het Warmtebedrijf</i> , september 2019

Copyright

© Partners+Pröpper, 2020

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Partners+Pröpper en haar opdrachtgever de provincie Zuid-Holland.